

SKRÆKPROGNOSE:

HUMANIORA-OPTAG KAN BLIVE HALVERET

SIDE 12

**ANONYME
FONDS-
ANSØGNINGER
VIRKER**

SIDE 8

**ADVARER
MOD NYT
OPTAGELSESSYSTEM**

SIDE 18

12

PROGNOSE: HUMANIORA-OPTAG KAN BLIVE HALVERET

Optaget på humaniora er faldet støt i ni år, og det bliver bare ved, viser en prognose. Det vil ramme økonomien på de humanistiske fakulteter med "tripleeffekt", og arbejdsmarkedet vil også mærke, at HUM-fagene bliver ved med at skrumpne.

8

ANONYME FONDSANSØGNINGER VIRKER

Novo Nordisk Fonden har fået gode resultater med bevillingsprogrammet NERD, hvor projektforslagene bedømmes, uden at man kender ansøgernes identitet.

18

ADVARER MOD UDSPIL TIL NYT OPTAGELSESSYSTEM

Målene med regeringens udspil er bl.a. at tage toppen af karakterræset, at gøre optagelsessystemet mere gennemskueligt og skabe større social mobilitet, men selvom intentionerne er gode, risikerer effekten at blive den stik modsatte, lyder advarslen fra universiteterne.

LØFTERIGT MØDE MED MINISTER

Løfte om bedre dialog med de menige ansatte på universiteterne og en undersøgelse af omfanget af forskningstyveri. Forskerne bag kampagnen "Sæt forskningen fri" fik konkrete resultater med fra mødet med ministeren.

Side 4

KRAV OM FLERE PLADSER TIL INTERNATIONALE STUDERENDE

Erhvervsorganisationer foreslår 1.000 nye studiepladser om året på universiteternes kandidat- og erhvervs kandidatuddannelser til internationale studerende.

Side 5

ADVARSEL: BALANCEN MELLEM BASIS- OG EKSTERNE MIDLER VED AT TIPPE

Udviklingen gør det vanskeligt for universiteterne at opretholde centrale funktioner og bevare bredden i forskningen. Det haster derfor med at finde en model for finansieringen af forskningens følgeomkostninger, mener DFIR.

Side 6

TYSK FORSKER ROSER DET DANSKE SYSTEM, SELVOM DET IKKE ER "RIGTIG" TENURE

Dansk tenure bliver kritiseret for at være falsk varebetegnelse, men tyske Manuel Menke er begejstret for systemet i Danmark, når han sammenligner med det umenneskelige pres, de unge forskere udsættes for i Tyskland.

Side 10

MØNSTERBRUDET I SØNDERBORG

Søgningen mod de store byer fortsætter med uformindsket styrke – undtagen i Sønderborg, som har haft rekordoptag.

Side 15

MÅNEDENS FOTO: AI PÅ LÆRREDET

Kunstig intelligens går mennesket i bedene – nu også inden for billedkunsten. Det er helt vildt – men potentielt også problematisk, siger AI-forsker.

Side 16

MÅNEDENS TAL: FORSKNING I VERDENSKLASSE ELLER ELASTIK I METERMÅL?

Nye tal viser, at danske universiteter har mange forskningsartikler i de mest citerede tidsskrifter, men professor Jesper Schneider, der forsker i forskningsmåling, er ikke imponeret og kalder det "elastik i metermål".

Side 20

VIS DIN PH.D.: STATISTIKKEN BLEV ØKONOMERNES TRYLLESTAV

Økonomernes indflydelse på dansk politik fik sit gennembrud for hundrede år siden. Og det var udvikling af værktøjerne – den statistiske efterretning – der var "rambuk", fortæller Ludvig Goldschmidt Pedersen om sit ph.d.-projekt.

Side 22

LÆRING: SDU-STUDERENDE SKAL KUNNE TÅLE AT BLIVE STØDT PÅ MANCHETTERNE

Undervisning må gerne støde studerendes idegrundlag, heddet det i SDU's "Erklæring om frihed".

Side 24

KRONIK: HISTORIEN OM ET FORUDSIGELIGT MORD

Ansøgertallet til humaniora falder, og snart vil de akademiske fagbærere blive udsat for en passende "personalejustering". Man har sovet mere, end godt er, i timen, hvis man finder dette anmassende uføre overraskende.

Side 26

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger.

Side 28

BLAD 05/22

Medlemsblad for DM's universitets- og forskningsinstitutionsansatte.

Løsubonnemeter: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen og Djøf.

Bladets leder skrives på skift af formanden og næstformanden for DM Universitet, Forskning og Uddannelse. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Troels Kolln (tko@dm.dk)

Redaktionelle medarbejdere:

Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 7.000 eks.

Udkommer 7 gange i 2022.

Forasideillustration: Rasmus Meisler

Øvrige adresser:

DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 14. oktober 2022.

Af Brian Arly Jacobsen
– TR på Københavns
Universitet,
fmd. for bestyrelsen
for DM Universitet

Hvad er humanioras særegenhed?

En prognose udarbejdet af DM og beskrevet i nærværende udgave af Forskerforum fremskrives humaniora-optaget til i værste fald at være halveret inden for de næste 13-14 år sammenlignet med årets optag. Uden at gå ned i nogen skyttegrav og indlede en krig med meningsmodstandere, når det gælder humanioras fremtid, kan det også være gavnligt at vende sig indad og understrege, hvad der behøver at blive gjort inden for egne rækker, det vil sige de humanistiske fakulteter.

Et første skridt kunne være at opgave tanken om humanistisk forskning som noget anderledes og specielt. Ganske vist er studieobjektet mennesker og vores kultur, men dette er jo ikke noget, som humaniora som forskningsfelt har monopol på. Læger, sociologer, politologer, jurister, geografer, økonomer, psykologer, kriminologer og statistikere har jo også mennesket som studieobjekt. I stedet for at hævde en særegenhed, som faktisk ikke findes, er det både nødvendigt og mere effektivt at pege på det, som forener humanistisk forskning med alle andre videnskabsfelter.

Samtidig med det første skridt, at nedtone humanioras særegenhed, er det også nødvendigt at understrege, at humanister besidder visse kompetencer og færdigheder, som ikke nødvendigvis findes inden for andre videnskabsfelter. En mulig færdighed er betoningen af, hvad det indebærer at være menneske. Selv om sådanne spørgsmål med fordel også kan (og skal) diskuteres og udforskes inden for andre områder, kan dette siges at være en af tyngdepunkterne inden for den humanistiske videnskab.

Et andet skridt er at betone, at forskning skal bedrives på basis af videnskabelige metoder snarere end personlige opfattelser af, hvordan verden burde se ud (det er ikke kun humaniora, der har det

problem – denne tilgang kan man finde hos forskere inden for mange discipliner). Vi bør med andre ord stræbe efter at tage udgangspunkt i teoretiske modeller, som forsøger at beskrive og forklare, hvordan verden er, snarere end moralske modeller, som har som mål og

“

Vi bør med andre ord stræbe efter at tage udgangspunkt i teoretiske modeller, som forsøger at beskrive og forklare, hvordan verden er, snarere end moralske modeller, som har som mål og ambition at beskrive, hvordan verden bør være.

ambition at beskrive, hvordan verden bør være. Med dette in mente er forskning, som drives af personlige overbevisninger om, hvordan verden burde se ud, en del af problemet. For hvem skal afgøre, hvilken forskning og hvilke resultater der skal bringes frem? At hævde, at humanioras samfundsnytte bygger på en vilje til at “forandre det bestående samfund”, som vi lever i, bliver i bedste fald vagt og utydeligt. I værste fald bliver det forskning, som kun bekræfter forskerens egne ønsker, forhåbninger og visioner om samfundet. For hvem skal afgøre, hvordan og for hvem samfundet skal forandres? I stedet bør vi som forskere stræbe efter at levere robuste forklaringer og teorier om verdens beskaffenhed uden at behøve at bekymre os om noget andet end de krav, som videnskaben stiller for god forskning.

Et tredje skridt er at øge samarbejdet mellem videnskaberne. For stadig flere mennesker bliver det åbenlyst, at fremtidens samfundsmæssige udfordringer, eksempelvis klimaforandringer, kunstig intelligens, big data, terrorisme og sikkerhed, en aldrende befolkning og integration (bare for at nævne nogle akutte udfordringer), ikke tilhører eller ejes af ét videnskabsområde eller ét specifikt land i verden.

Humanister må blive bedre til at fremhæve deres resultater og gøre sig mere relevante for den samfundsmæssige debat, noget, som ikke automatisk indebærer, at alle humanister skal studere vores samtid – snarere tværtimod.

Jeg ser, at fremtidens humaniora frem for alt må søges i mellemrummet mellem de traditionelle emner og fakultetsgrænserne. I stedet for at hævde en særegenart, som knap eksisterer, og som ikke tjener humanioras emner, er det gennem uventede kombinationer af teorier, metoder og spørgsmål, at nye forskningsfund kan udvindes. Det er præcis i mellemrummet mellem forskellige emner og discipliner, at de seneste årtiers mest interessante teorier og analyser har udviklet sig. Tænk eksempelvis på den sproglige vending, betoningen af rum og materialitet eller kroppens betydning i dagens forskning. Samtidig med at fremtidens forskning må fortsætte med at være grænseoverskridende, synes de gamle inddelinger i fakulteter og emner ikke at favorisere denne udvikling. Universiteternes interne organisering – er det min påstand – fremmer ikke ligefrem aktuelle forskningstemaer.

Forskere bør stræbe efter at leve op til de forventninger, som skattebetalerne har grund til at forvente sig af god videnskab, et faktum, som gælder for alle videnskaber og ikke kun humaniora. ■

Uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen under et pressemøde om etableringen af et nyt Nato-center for kvanteteknologi i Danmark.

EFTER MØDE MED MINISTEREN: “Der er åbnet for en dialog”

Fire af forskerne bag kampagnen “Sæt forskningen fri” var den 22. august til møde med uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen for at diskutere deres protester mod forskningens dårlige vilkår. Med sig fik de bl.a. et løfte om bedre dialog med de menige ansatte på universiteterne og en undersøgelse af omfanget af forskningstyreri.

2.252 underskrifter fra forskere, som er utilfredse med rammerne for den frie forskning i Danmark, har åbenbart gjort indtryk på uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen.

I hvert fald havde han inviteret initiativtagerne til kampagnen “Sæt forskningen fri” til dialogmøde den 22. august for at diskutere forskningens rammer.

Forskerne vil have politikerne til at nedsætte en kommission, der skal undersøge vilkårene for forskningsfriheden i Danmark, og de kræver også en evaluering og efterfølgende revision af universitetsloven, flere basismidler

og flere fastansættelser samt eftersyn af incitamentsstrukturen for og finansieringen af forskningen.

Det var i forbindelse med demonstrationen på Christiansborg Slotsplads den 14. juni, at Jesper Petersen inviterede forskerne til møde.

Som repræsentanter for forskerne deltog Ole Wæver, professor på Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet og formand for det forskningspolitiske udvalg i Videnskabernes Selskab, Brian Arly Jacobsen, lektor på Institut for tværkulturelle og regionale studier ved KU og formand for DM Universitet, Heine Andersen, professor emeritus på Sociologisk Institut ved KU og forfatter

til bogen “Forskningsfrihed – ideal og virkelighed” samt medforfatter til den nye bog “Forskningsfrihed – hvad med juraen?”, og Maria Toft, ph.d.-studerende ved Institut for Statskundskab på KU.

Hun har været en af initiativtagerne til kampagnen “Sæt forskningen fri” og lancerede også sammen med ph.d.-foreningen PAND kampagnen #pleasedontstealmywork, der har sat fokus på dårlig kultur og især seniorforskernes udnyttelse af unge forskeres arbejde.

Håb om bedre dialog

Hun siger, at de fik mulighed for at præsentere de rammebetingelser,

ERHVERVSLIVET VIL HAVE 1.000 NYE STUDIEPLADSER TIL INTERNATIONALE STUDERENDE

Danmarks to største erhvervsorganisationer, Dansk Industri og Dansk Erhverv, foreslår nu, at der oprettes 1.000 nye studiepladser om året på universiteternes kandidat- og erhvervs kandidatuddannelser til internationale studerende, der har indgået en aftale med en virksomhed om enten studierelevant studiejob eller projektorienteret forløb, enten forud for studiestart eller under uddannelsesforløbet.

Hvis ordningen indføres i 2023, vil det øge arbejdsudbuddet med 4.176 personer i 2032 og give staten et overskud på 381 mio. kroner. Den samlede gevinst over alle ti år vil være 1,4 mia. kroner, skriver de to organisationer i en pressemeddelelse.

Hensigten er at give virksomhederne forbedrede muligheder for at rekruttere internationale studerende fra relevante fagområder i en tid med mangel på højtuddannede medarbejdere inden for en række fag og brancher.

Erhvervsorganisationerne nævner it-området og det tekniske område

som brancher, hvor der allerede mangler medarbejdere, men med mindre årgange fra 2030 er det forventeligt, at områder med høj beskæftigelse i dag uden deciderede tegn på flaskehalse også vil blive præget af en stor mangel.

“Vi er i knivskarp konkurrence med resten af verden om unge med netop disse kompetencer. Virksomhederne har brug for dem. Vi mangler dem allerede nu, og derfor er det så vigtigt, at vi gør noget ekstra for at sikre, at vi kan tiltrække dem. Hvis vi bare sidder med hænderne i skødet, så får andre lande gavn af talenterne. Det er skidt for dansk erhvervsliv, og hvad der er skidt for dansk erhvervsliv, er skidt for Danmark”, skriver Mads Eriksen Storm, uddannelses- og forskningspolitisk chef i Dansk Erhverv, i en pressemeddelelse.

Udspillet kommer efter en årrække med politisk fokus på at begrænse antallet af internationale studerende i Danmark. Partierne bag SU-forliget i 2013 indførte således efter pres fra Dansk Folkeparti et loft på 400

millioner kroner årligt for, hvor meget SU der kan gå til udenlandske studerende.

Det betød, at universiteterne måtte begrænse optaget på engelsksprogede uddannelser med 1.000 pladser i 2019.

Flere analyser, herunder Uddannelses- og Forskningsministeriets egen fra 2018, viser ellers, at det er en god forretning for Danmark, at udenlandske studerende læser i Danmark.

Samlet set skønner ministeriet, at de internationale studerende fra alle videregående uddannelser i gennemsnit bidrager med mellem 100.000 og 350.000 kroner pr. studerende til de offentlige finanser set over et helt liv.

En analyse udarbejdet af Damvad Analytics for Danske Universiteter i 2017 viser, at den gennemsnitlige internationale dimittend uddannet i Danmark under studiet og i en periode på 8 år efter dimission bidrager med 779.000 kr. til det danske samfund, når alle omkostninger til uddannelse, sundhed og sociale ydelser er trukket fra. ■

som kampagnen udspringer af, og at ministeren virkede lydhør.

“Der var positive takter. Det virker, som om der er hul igennem, i forhold til at forskerstanden bliver inddraget mere af ministeren, så politikerne har mulighed for at få mere åben og repræsentativ information om, hvad der foregår på universiteterne”, siger Maria Toft.

Hun siger, at han helt konkret sagde, at han vil ændre måden, universiteterne bliver hørt på, så ministeriet ikke kun har samtaler med rektorerne, men også sikrer, at de menige medarbejdere bliver hørt.

“Der kan være stor forskel på, hvordan ledelsen og medarbejderne ser på en given situation. Rektorerne har deres interesser, men de repræsenterer ikke nødvendigvis de ansatte. Det vil være fantastisk, hvis der kommer en bredere dialog med et bredere udsnit af mennesker”, siger Maria Toft.

Undersøgelse på vej

I forhold til kampagnen #pleasedontstealmywork, der med 120 vidnesbyrd fra 107 forskere har dokumenteret, at især seniorforskere uretmæssigt tager æren for yngre forskeres arbejde ved at kræve at blive skrevet på som medforfattere på deres publikationer eller ved at stjæle deres ideer og data, siger Maria Toft, at det virkede, som om beretningerne om forskningstyveri gjorde indtryk på ministeren.

Meldingen fra Jesper Petersen lød i hvert fald, at han vil igangsætte en undersøgelse af problemets omfang, som skal udføres af VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Hun siger, at det er vigtigt, at alle forskere får mulighed for at deltage i undersøgelsen og ikke kun de yngre.

“Der foregår en masse skjulte

ting i forskningsverdenen, men forskningstyveri er blot et af mange symptomer på de dårlige rammebetingelser, som vi lider under”, siger Maria Toft.

Beskeden til ministeren fra de fire forskere var derfor også, at de vil fortsætte kampagnen, hvis der ikke sker grundlæggende forandringer, og at de er klar til at bruge det kommende folketingsvalg som løftestang i forhold til deres dagsorden.

Ministeren vil dog gerne have lejlighed til at koordinere med det arbejde, der allerede er i gang i Forum for Forskningsfinansiering og i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) i forhold til bevillingssystemet og universitetsloven, inden han sætter flere processer i gang. ■

DFIR ADVARER OM SKÆV BALANCE MELLEML BASIS- OG EKSTERNE MIDLER – UNIVERSITETERNE KAN IKKE OPRETHOLDE CENTRALE FUNKTIONER

De eksterne forskningsmidler vil snart overhale basismidlerne som universiteternes største finansieringskilde, forudser Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR). Udviklingen gør det vanskeligt for universiteterne at opretholde centrale funktioner og bevare bredden i forskningen, medmindre staten, universiteterne og de private fonde finder en model for finansieringen af følgeomkostningerne.

Universiteterne har i årevis advaret om, at balancen mellem basismidler fra staten og eksterne midler fra forskningsråd, private fonde og virksomheder er tæt på at tippe, så de eksterne midler snart udgør det største stykke af kagen.

Skiftet har altså længe været undervejs, men nu er det tæt på at ske, skriver Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) i sin årsrapport.

Samlet udgjorde de eksterne midler fra private og offentlige fonde knap 46 % af universiteternes forskningsmidler i 2020. Udviklingen er intensiveret siden 2015, hvor de eksterne midler er vokset forholdsmæssigt hurtigere og hurtigere end basismidlerne. Fra 2010 til 2015 voksede de eksterne midler med 25,62 % og basismidlerne med 8,81 %, og fra 2015 til 2020 steg de eksterne midler med 8,5 % og basismidlerne med 1,6 %.

Hvis man går længere tilbage, til 2008, udgjorde de eksterne penge kun ca. 40 % af universiteternes indtægter. I 1990'erne var det ca. 30 % og i starten af 1970'erne blot 10 %.

“I Danmark er det tid til at kigge nøje på systemet. Det ser ud til, at balancen er tippet. Universiteterne rapporterer om, at der ikke er basismidler til at opretholde centrale funktioner, og at det videnskabelige personale skal anvende en stor del af deres forskningstid på at søge eksterne midler”, skriver DFiR i rapporten.

Forskningsområder forsvinder

Frede Blaabjerg, formand for DFiR og professor i effektelektronik ved Aalborg Universitet, siger, at dansk forskning gør det fremragende, og at det handler om at blive enige om en fremtidssikret finansieringsmodel for universiteterne med balance mellem statslige og private midler, der gør det muligt at fastholde de flotte resultater. Her er det afgørende, at staten, universiteterne og de private og offentlige fonde bliver enige om en rimelig fordeling af følgeomkostningerne, også kaldet overhead, ved de eksternt finansierede forskningsprojekter, da det ellers vil forstyrre basisforskningen og kan blive for dominerende i forhold til driften af universiteterne og disses muligheder for at igangsætte egne forskningssatsninger.

DFiR påpeger en række andre udfordringer, der følger med overvægten af eksterne midler.

For det første fører det til en koncentration af forskningsmidlerne på færre hænder og forskningsområder og dermed en smallere forskningsprofil og -indsats. Der vil simpelthen være forskningsområder, som er vigtige, men er svære at bevare, fordi de ikke er profilerede nok til at skaffe eksterne midler.

Dertil kommer, at forskere bruger en stor del af deres arbejdstid på at udvikle og skrive ansøgninger, men succesraterne er efterhånden så lave i mange fonde, at selv fremragende ansøgninger ikke opnår finansiering. Særligt

lektorerne har svært ved at få midler til egne projekter, da de højtprofilerede professorer ofte løber med pengene, og det skader fødekæden, der skal levere den næste generation af excellente forskere, og påvirker effektiviteten i systemet, forskernes arbejdsglæde og fremtiden for dansk forskning, skriver DFiR.

Følgeomkostninger æder basismidler

Ifølge Frede Blaabjerg er et andet aspekt af problemstillingen, at de eksterne bevillingsgivere kun i begrænset omfang dækker universiteternes faktiske følgeomkostninger ved at huse de eksterne forskningsprojekter til poster som husleje, HR, økonomistyring, service, drift og it-udstyr, der kan være ganske betydelige. Københavns Universitet har fx sammen med revisorfirmaet Deloitte Consulting regnet sig frem til, at universitetet bruger 74 kr., hver gang det modtager 100 kr. i eksterne midler, men forskningsrådene giver typisk 44 procent til dækning af indirekte omkostninger, EU 25 procent og mange private fonde væsentligt mindre.

DFiR's formand, Frede Blaabjerg, er til daglig professor på Aalborg Universitet, hvor han forsker i effektelektronik og elektroniske drivsystemer, der kan omsætte energi, så vindmøller og solceller kan tilsluttes nettet og elbiler oplades. Det gør forskningsområdet afgørende for den grønne omstilling.

Da universiteterne selv må dække en stor del af udgifterne med deres basismidler, betyder det, at en uforholdsvist stor del af pengene, der ellers skulle være brugt til basisforskning, er bundet i forbindelse med eksterne forskningsprojekter.

Stilstand i forum

Spørgsmålet om, hvem der skal dække de indirekte omkostninger, er netop et af emnerne, som Forum for Forskningsfinansiering skal diskutere.

Udvalget, der blev nedsat af regeringen i 2019, udgøres af ledelsesrepræsentanter fra de store private og offentlige fonde, universiteterne og Uddannelses- og Forskningsministeriet, men ifølge Frede Blaabjerg går det langsomt med at blive enige om en fremtidssikret model.

“Det er godt, at der er blevet etableret et rum, hvor man diskuterer tingene, men vi havde i

DFiR håbet, at tingene havde flyttet sig mere, end det har. Parterne har ikke fundet frem til en fælles holdning. De venter lidt på hinanden, men jeg synes, at det bevæger sig mod en accept af, at eksterne bevillingsgivere skal være med til at finansiere den infrastruktur, der skal bruges til forskningen. Fondene accepterer langt flere slags udgifter end for blot nogle år siden, men vi havde håbet, at forummet ville komme med nogle forslag til løsninger”, siger Frede Blaabjerg.

Han tilføjer, at et af punkterne, som parterne er uenige om, er, om universiteterne skal have en fast overheadtakst fra fondene, eller om fondene skal se dokumentation for udgifterne. Det sidste har universiteterne tidligere været meget tilbageholdende med, og det er derfor glædeligt, at universiteterne nu tager initiativ til at kunne redegøre for udgifterne, så processen kan komme videre.

Mærsk Tårnet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet er et af de konkrete tegn på de eksterne midlers indtog på universiteterne. Byggeriet kostede 1,5 mia. kr., hvoraf A.P. Møller Fonden bidrog med 600 mio. kroner + 125 mio. kr. til inventar. Den 42.700 kvadratmeter store bygning huser primært forskningslaboratorier og undervisningslokaler. Mange af forskningsgrupperne i tårnet er eksternt finansierede, heriblandt Center for Sund Aldring og The Novo Nordisk Foundation Center for Basic Metabolic Research.

Schweiz kan inspirere

Frede Blaabjerg siger, at udfordringerne med forskningsfinansiering er komplekse, og derfor vil DFiR også inddrage problemstillingen i projektet med titlen ”Universiteter for fremtiden”, som DFiR har søsat i 2022.

“DFiR vil i anledningen af 20-året for universitetsloven gerne diskutere, hvordan vi fremtidssikrer universiteternes styrings- og finansieringsstruktur og rammevilkår i øvrigt. Vi vil derfor også drøfte mulige finansieringsmodeller, som dels sikrer, at den eksternt finansierede forskning i højere grad kan varetages af fastansatte videnskabelige medarbejdere på universiteterne, så eksterne midler ikke fastholder yngre medarbejdere i midlertidige stillinger for lang tid, dels giver de fastansatte bedre rammebetingelser til at forske. Mange steder har de fastansatte forskere i dag ikke frie midler til at udføre forskningsaktiviteter for, fordi basismidlerne går til medfinansieringen af eksternt finansierede forskningsprojekter. Det sker nu hyppigt, at det fastansatte videnskabelige personale skal søge egen løn fra eksterne kilder. DFiR vil dermed også bidrage til dialogen med en grundig, datadrevet og holistisk tilgang”, siger han.

Hvis ikke det er muligt at finde en fælles fremtidssikret finansieringsmodel, er en anden vej at gå at lade sig inspirere af bevillingssystemet i Schweiz, som DFiR har været på studietur til. Medlemmerne besøgte bl.a. ETH Zürich, der er et af to føderale, tekniske universiteter og verdenskendt for høj performance, og Universitetet i Bern, der begge har relativt færre professorer blandt de ansatte end i Danmark.

“Til gengæld har det fastansatte videnskabelige personale en relativt høj grundbevilling, så de ikke skal søge eksterne bevillinger, medmindre de ønsker at søge om finansiering af projekter, der ligger uden for universitetets strategiske forskningsområder eller uden for deres eget forskningsbudget. Det giver de ansatte forskere bedre tid til deres hovedopgave: at forske og uddanne. Det er en anden måde at drive universiteter på – de har en anden tradition”, skriver DFiR om besøget. ■

Anonyme fondsansøgninger er en succes

Novo Nordisk Fonden har fået så gode resultater med bevillingsprogrammet NERD, hvor projektforslagene bedømmes, uden at man kender ansøgernes identitet, at programmet bliver forlænget frem til 2027.

En pulje af forskningsmidler, der bryder med de veje, pengene almindeligvis flyder. Det var groft sagt målsætningen med programmet NERD, som Novo Nordisk Fonden lancerede i 2019.

Programmet adskiller sig på flere måder. Først og fremmest er projektsøgningerne anonymiserede ved første bedømmelse, så udvalget ikke kender ansøgerens stilling, køn og forsknings-cv. Dernæst er betingelsen, at ansøgeren ikke i forvejen må have store bevillinger liggende – højst fire millioner pr. år. Og endelig er bevillingsperioden så lang som syv år.

Det giver mere fokus på den videnskabelige ide i et forskningsprojekt, hvis bedømmelseskomiteen ikke ved, hvem ansøgeren er, vurderer Lene Oddershede fra Novo Nordisk Fonden.

Novo Nordisk Fonden kaldte selv programmet for en ”prøveballon”. Men den ballon har vist sig at flyve så godt, at programmet nu forlænges yderligere fem år med en samlet bevillingssum på 490 millioner kroner.

Lene Oddershede, der er senior vice president for Natural & Technical Sciences i Novo Nordisk Fonden, nævner tre succesparametre for programmet. Det første er den såkaldte timeglasproblematik, som handler om, at det i et karriereperspektiv er forskningens ”midtergruppe”, der har sværest ved at få fondsmidler.

”Som postdoc er der faktisk relativt gode muligheder for at få midler til et projekt, særligt hvis man er villig til at rejse til udlandet. De succesfulde professorer får også mange fondsmidler. Dem, der har det sværest, er lektorerne. De har måske ikke helt bibliometrien til at konkurrere om bevillingerne, selv om det er på dette niveau, man ser en stor kreativitet omkring projekterne. Vi kan se, at 69 procent af dem, der har modtaget NERD-bevillinger, er på lektorniveau. Så her har vi opnået vores målsætning.”

”Familievenlig” bevilling

Det andet succesparameter for programmet er at stå som modvægt til den såkaldte Matthæus-effekt i forskningen – princippet om, at dem, der i forvejen har mange fondsbevillinger, har lettere ved at få endnu flere. Her har Lene Oddershede på forhånd kunnet sætte flueben, da betingelserne for at kunne søge NERD-puljen er, at man ikke sidder på en stor bevilling i forvejen.

Det tredje succesparameter er man imidlertid kun kommet delvist i mål med, konstaterer Lene

Oddershede. Det er den lækkende pibeline – altså problemet med at kvinder falder fra, efterhånden som man bevæger sig op på forskerkarrieretrinene.

”Vores håb er, at den anonyme vurdering i fase 1 gør, at kønsforskellene bliver mindre. Og vi kan også se, at den kvindelige succesrate er højere end den mandlige og højere end i en del andre fondsprogrammer. Tallene er dog små og skal tages med forbehold. Til gengæld har vi meget få kvindelige ansøgere, hvilket nok skyldes, at vores bevillinger retter sig mod projekter på TEK/NAT-området, hvor der generelt ikke er mange kvindelige forskere”.

“

Videnskabsideen må være det primære, og så må man sekundært vurdere bibliometrien.

NERD-bevillingerne giver mulighed for at søge projektforsøg på op til syv år, hvilket ifølge Lene Oddershede skyldes et ønske om mere ”familievenlige” bevillinger, hvor der for eksempel kan være tid og plads til en orlovsperiode.

”Der skal være mindre fokus på bibliometrien”

Ud over de statistiske opgørelser har fonden også gennemført interview med samtlige bevillingsmodtagere og en del af dem, der ikke fik bevilling. Og selv fra sidstnævnte gruppe har der været stor ros til programmet.

”De synes, det er rigtig godt, fordi der er fokus på forskningsideen i stedet for bibliometrien. Hvis de skal fravælges, vil de hellere have, det sker, fordi forskningsideen ikke kan bære. Og så er de glade for den lange tidshorisont og fundingniveauet”, siger Lene Oddershede, der også har modtaget en del henvendelser fra forskere på andre områder, der gerne

så programmet udvidet, så de også kan søge.

Er programmets succes et argument mod at bruge bibliometrien som grundlag for at uddele fondsmidler?

”Ja, jeg synes, der skal være mindre fokus på bibliometri. Man skal ikke helt ignorere det, men hvis man bruger det, skal man være ultra-forsigtig med at sætte det korrekt i relation til vedkommendes karriereniveau. Videnskabsideen må være det primære, og så må man sekundært vurdere bibliometrien”.

Ifølge Lene Oddershede har programmet fået en del interesse fra andre fonde, ligesom man i Novo Nordisk Fonden ”overvejer seriøst” at bruge metoderne i andre programmer.

NERD-programmet er ikke det eneste af Novo Nordisk Fondens bevillingspuljer, der eksperimenterer med formen. I begyndelsen af året lancerede fonden en ny forsøgspulje på 270 millioner kroner, hvor en del af projekterne vil blive valgt gennem ”partial randomization” – altså lodtrækning. Her vil der ske lodtrækning mellem en mængde af de ansøgninger, som er blevet bedømt som kvalificerede. ■

NERD – SYV ÅR TIL AT NØRDE IGENNEM

I forskningsprogrammet NERD (New Exploratory Research and Discovery) kan forskere ansøge fonden om op til 14 mio. kr. over syv år. Den langsigtede støtte skal give forskerne mulighed for at udforske nye videnskabelige områder og forfølge og realisere ambitiøse og vilde ideer.

Det overordnede mål med NERD er at støtte original grundforskning inden for naturvidenskab og teknisk videnskab, herunder – men ikke begrænset til – fysik, kemi, matematik og datalogi.

Puljen kan søges af alle forskere, der har opnået en ph.d.-grad. Dog er det et krav, at ansøger ikke må være hovedmodtager af andre bevillinger for mere end fire millioner kroner per år.

TYSK FORSKER ROSER DET DANSKE SYSTEM, SELVOM DET IKKE ER "RIGTIG" TENURE

Dansk tenure bliver kritiseret for at være falsk varebetegnelse, men tyske Manuel Menke, der er skiftet fra Ludwig-Maximilians-Universität i München til en stilling som tenure track-adjunkt på Københavns Universitet, er begejstret for systemet i Danmark, når han sammenligner med det umenneskelige pres, de unge forskere udsættes for i Tyskland.

Dansk tenure track har været udsat for en heftig kritik, bl.a. fordi der ikke følger den samme jobsikkerhed med som i mange andre lande. Det har fået professorerne Niels Kærgård og Peder Andersen til at skrive i en kronik, at det svarer til at sælge hestekød under betegnelsen "beef", når danske universiteter lancerer stillinger som "tenured" og "tenure track" internationalt.

Tyske Manuel Menke, der er tenure track-adjunkt på Institut for Kommunikation på KU, siger, at det tog tid for ham at finde ud af, at der ikke er rigtig tenure i Danmark. Han fik dog rådgivning via sit faglige netværk, inden han søgte stillingen, så han vidste godt, at det forholder sig sådan, inden han takkede ja og flyttede sin

tilværelse og fremtid fra München til København.

"I Danmark kaldes det en fast stilling, men du kan fyres, så det er forskelligt fra, hvad andre lande forstår ved tenure. I Tyskland er professorer eksempelvis ansat som tjenestemænd, der ikke kan afskediges. Tenure er vigtigt for forskningsfriheden og for muligheden for at forholde sig kritisk som forsker, men i Tyskland blokerer nogle uambitiøse professorer også for, at unge forskere med nye friske ideer kan komme til", siger Manuel Menke.

Han tilføjer, at han er overrasket over, hvor stor en indflydelse politikerne har på universiteterne i Danmark, og hvor meget de faktisk blander sig.

"Det bidrager til, at der er usikkerhed om økonomien og om ens

ansættelsessikkerhed, men det er til at leve med, fordi systemet i Danmark på mange andre områder er meget bedre end i Tyskland", siger han.

Risiko for magtmisbrug

En af forskellene er ifølge Manuel Menke, at systemet i Tyskland er meget hierarkisk opbygget, og at professorerne bestemmer stort set alt.

Professorerne har hver deres faste bevilling fra staten, som de selv disponerer over, så de kan ansætte 4-6 ph.d.er, postdocs og administrative medarbejdere, og mange får også eksterne midler, så de kan opbygge meget store forskningsgrupper.

"Systemet giver risiko for magtmisbrug, fordi hver enkelt professor er en ø med sine egne ansatte. Som ph.d. er du stærkt afhængig af din professor, fordi vedkommende har ansat dig, han er din vejleder, og han giver dig karakterer. Hvis du har en god vejleder, kan du have en vidunderlig ph.d.-tid, og hvis du har en dårlig, en forfærdelig tid", siger han.

Efter 12 år er det slut

En anden grund til, at Manuel Menke valgte at søge væk fra Tyskland, er en

lov fra 2007 med det mundrette navn "Wissenschaftszeitvertragsgesetz", eller WissZeitVG i daglig tale, der foreskriver, at videnskabeligt og kunstnerisk personale højst må arbejde samlet i 12 år på tidsbegrænsede kontrakter på universiteter i Tyskland.

Formålet er at beskytte forskerne mod usikkerheden ved at blive ansat på den ene tidsbegrænsede kontrakt efter den anden uden nogensinde at have udsigt til at få en fast stilling, men i realiteten har loven gjort det endnu mere usikkert og stressende at være forsker i Tyskland, mener Manuel Menke.

Det tager seks år at blive ph.d. i Tyskland, og derefter har forskerne altså yderligere seks år til at kvalificere sig til at blive i den akademiske verden.

Den eneste mulighed er at få et professorat, men der mangler stillinger i forhold til antallet af kvalificerede ansøgere, så er det et fåtal, som slipper igennem nåleøjet.

Ifølge det føderale statistikkontor i Tyskland arbejdede lidt over 400.000 personer som "videnskabeligt og kunstnerisk personale" på tyske universiteter i 2019. Omkring 180.000 af dem var ph.d.-kandidater, og i alt 87 pct. af de akademiske medarbejdere var ansat på tidsbegrænsede kontrakter. Til sammenligning havde 50 pct. af forskerne i Storbritannien faste stillinger i 2018/19.

"WissZeitVG betyder, at mange bliver smidt ud af universitetet, selvom de er fremragende forskere, fordi der er for få professorater og ingen alternativer. Konkurrencen er ekstremt hård i Tyskland, fordi målet er at presse folk til at opnå deres fulde potentiale, men det har store konsekvenser for folks mentale helbred og gør det umuligt at planlægge et normalt familieliv", siger Manuel Menke.

Han forklarer, at en anden regel foreskriver, at forskere skal ansøge på et andet universitet på hvert akademiske niveau for at undgå nepotisme, så alle må rykke deres familie op med rode og flytte mindst to gange i deres karriere.

Ifølge Manuel Menke opleves det som et kæmpe nederlag ikke at få et professorat, selvom det måske kun er nogle få procent, der klarer den, så mange forlader universitetet i stilhed.

"Når du er midt i 40'erne og har været ansat på universitetet i 12 år, er du

måske ikke så attraktiv for arbejdsgiverne, og så kan det være svært at skabe en ny karriere, men der er muligheder", siger han.

Som at vinde i lotteriet

Manuel Menke stod selv i 2020 efter ti års ansættelse på tyske universiteter over for et valg: Ville han satse på at blive en af de få udvalgte, der opnår drømmen om et professorat, eller ville han søge til udlandet i jagten på en fast stilling?

"Jeg skulle beslutte, om jeg ville satse på at være en af lottovinderne, eller om jeg ville satse internationalt. Hvis du klarer den og bliver professor, er du sikret for livet med en fast stilling, du ikke kan fyres fra, god løn, frihed til at forske og din egen forskningsgruppe, men ellers ryger du ud", siger han.

I stedet for at gamble søgte og fik han et tenure track-adjunktur på Københavns Universitet, og det har han ikke fortrudt. For første gang i sit akademiske liv føler han, at han kan planlægge flere år frem og opbygge et familieliv.

"Systemet i Danmark indeholder også de samme elementer som i Tyskland, der skaber stress og usikkerhed, fordi mange er ansat tidsbegrænset, og der er for få faste stillinger, men jeg har en oplevelse af, at folk samarbejder mere og konkurrerer mindre intenst. Systemet i Danmark bringer folk sammen

Manuel Menke var ansat på tyske universiteter i ni år, inden han i 2020 skiftede til Københavns Universitet.

i øjenhøjde, og her bliver jeg ikke set anderledes på end en professor", siger Manuel Menke.

En ting, han dog lige skulle vænne sig til, er, at de studerende i Danmark er meget mere åbne, ligefremme og kritiske end i Tyskland, hvor de studerende sjældent taler med deres undervisere.

"De studerende i Danmark er meget ærlige og påpeger dine fejl og mangler, og hvis der er noget, de ikke kan lide ved undervisningen, men det er godt, da du må kende dine fejl, hvis du vil forbedre dig", siger han. ■

VREDE OVER KAMPAGNEVIDEO

En kampagnevideo fra det tyske forbundsministerium for uddannelse og forskning, som siden er blevet fjernet, har skabt lidt af en shitstorm på Twitter for de tyske myndigheder.

Den animerede video handler om den fiktive ph.d.-studerende Hanna, der får succes i den akademiske verden, selvom hun er ansat på tidsbegrænsede kontrakter. Netop på grund af at hun ikke er fastansat, får Hanna kvalifikationer og erfaringer på universitetet uden at blive der for længe og "tilstoppe" systemet, hvilket ville forhindre spirende nye forskere i at blive ansat.

Dette glansbillede af livet i den akademiske verden har skabt vrede blandt tyske forskere, som kæmper med frygt som følge af deres usikre arbejdsforhold og mangel på fremtidsudsigter.

Siden midten af juni 2021 har tusindvis af frustrerede forskere tweetet om deres elendige

PROGNOSE:

Humaniora-optag kan blive halveret

Optaget på humaniora er faldet støt i ni år, og det bliver bare ved, viser en prognose. Det vil ramme økonomien på de humanistiske fakulteter med "tripleeffekt", siger AU-dekan Johnny Laursen. Men også arbejdsmarkedet kan komme til at mærke, at HUM-fagene bliver ved med at skrumpe.

De humanistiske fakulteter kan se ind i en fremtid, hvor hver anden studerende er forsvundet. Det viser en prognose, der fremskriver optaget på humanistiske uddannelser på baggrund af tendensen fra de seneste otte år.

Ifølge prognosen kan optaget i værste fald være halveret i løbet af 13-14 år sammenlignet med årets optag og nede på en tredjedel af optaget, da det i 2013 toppede for HUM-uddannelserne.

Det er DM, der har udarbejdet analysen, der sammenholder tidligere optagstendenser med de fremtidige ungdomsårgange, som kommer til at krympe.

"Faktisk har gruppen af 18-29-årige været stigende det seneste årti. Det har man bare ikke kunnet se på humaniora, hvor optaget alligevel er faldet. Hvis ikke årgangene var blevet større, havde optaget på HUM formentlig været endnu lavere", siger cheføkonom Martin Ærbo Vesterbæk.

I de kommende år vil antallet af 18-29-årige imidlertid falde, og det kan altså accelerere den negative tendens, viser DM's beregninger.

Prognosen viser to scenarier – et mindre fald, der alene bygger på den demografiske udvikling, og et meget alvorligt fald, der forudsætter, at de sidste otte års negative tendens vil fortsætte.

Martin Ærbo Vesterbæk vurderer, at det sandsynlige scenarium ligger et sted i midten.

"Søgningen har jo historisk faldet meget, og der har de senere år været mange negative faktorer som dimensioneringer og negativ omtale af HUM-området. Et realistisk bud er nok, at det fortsætter, om end i lidt mildere grad", siger han.

Dekan: Det får konsekvenser

En fortsat negativ udvikling, som prognosen viser, vil ikke kunne undgå at få alvorlige konsekvenser for økonomien på de humanistiske fakulteter, vurderer Johnny Laursen, dekan på AU Arts.

"Det er klart, at en langsigtet halvering af optaget vil påvirke indtægtsgrundlaget. For det første mister du taxameterindtægten fra uddannelserne. Men dertil kommer, at grundtilskuddet til uddannelse også med lidt forsinkelse vil falde på de fakulteter, der har haft nedgang i optaget", fortæller han.

Men her stopper den onde spiral ikke. Basismidlerne fordeles nemlig delvist på baggrund af uddannelsesaktivitet, så også her vil en negativ effekt slå igennem.

"Mens økonomien på de humanistiske fakulteter skrumper, så vokser økonomien på de naturvidenskabelige fakulteter, der både optager flere og henter flere eksterne midler. Og så vil fordelingen af basismidler ændre sig til fordel for STEM-fagene. Der bliver altså tale om en tripleeffekt – først en kraftig, og så to hug mere", siger Johnny Laursen.

Dermed bliver konsekvenserne af HUM-optaget ikke blot et spørgsmål om omfanget af humanistiske kandidater. Det vil resultere i mindre humanistisk forskning.

"Forskningen er jo afhængig af basismidler, og hvis de kommer til at skrumpe, så skrumper grundlaget for fastansættelse af forskere. Så kan man sige, at humaniora må blive bedre til at søge eksterne fondsmidler. Men her er spillepladen bare ikke helt jævn, for fondene uddeler i langt overvejende grad til STEM-forskning", siger han.

Halvering af optag på seks år

Bacheloroptaget på danske universiteter har generelt taget et dyk i forhold til de seneste års optag, der har været præget af Covid-situationen. For HUM-fagene har det blot taget et ekstra stort dyk.

Dykket er dog ikke jævnt fordelt. Mens AU og KU har haft en relativt begrænset tilbagegang på humaniora, har den været markant på de mindre universiteter. Særligt SDU har haft et

ÅRSAGER TIL HUM-NEDGANGEN

HUM-bashing

En væsentlig del af det faldende optag skyldes, at færre har søgt uddannelserne. Som delvis årsag til dette har mange peget på, at humaniora ofte er blevet negativt omtalt i den offentlige debat. Kritikken er blandt andet kommet fra politikere, erhvervsorganisationer og økonomer, der mener, at uddannelserne ikke er erhvervsrettede og tilstrækkeligt nyttige i samfundsøkonomisk perspektiv.

Ledighedsdimensioneringen

I 2014 blev det politisk besluttet at indføre lofter for antallet af studerende ved uddannelser med "markant og systematisk overledighed". I årene efter var universiteterne tvunget til at begrænse optagene især på humanistiske fag.

Udflytning

Som et led i regeringsplanen "Danmark i balance" er universiteterne blevet pålagt at nedbringe antallet af studiepladser i de fire største byer. Resultatet har været, at HUM-fagene bliver ramt betydeligt hårdere. I universiteternes indspil til sektorplanen blev reduktionen af HUM-studiepladser opgjort til 12,8 procent i forhold til 2019-optaget. På de øvrige områder er reduktionen mellem 2 og 4 procent.

Nudging

Undervisningsministeriets digitale værktøj UddannelsesZoom, der skal vejlede unge i deres uddannelsesvalg, er fra flere sider blevet kritiseret for at fokusere for meget på løn og beskæftigelsestilstand, hvilket "nudger" unge til at fravælge HUM-uddannelser, hvor lønniveauet ofte ligger lavere end andre akademiske uddannelser.

Økonomisk dimensionering

I årene 2016-2019 blev uddannelsesinstitutionerne pålagt et omprioriteringsbidrag i form af en årlig 2-procentsbesparelse. Den økonomiske udhuling påvirkede ikke mindst de humanistiske fakulteter.

kraftigt fald i HUM-optaget i forhold til sidste år på omkring tyve procent. En nedgang, der har ramt fagene bredt. Eksempelvis har danskstudiet, som for nogle år siden typisk optog mellem 80 og 100, i år kun optaget 36. I forhold til 2016, hvor det samlede HUM-optag på SDU var over 1.600, er tallet i år mere end halveret.

"Der har været et fald i søgningen på 23 procent, og andelen af ansøgere med førsteprioritet er faldet fra 21 til 16. Faldet har været størst i Kolding og Slagelse. Det er svært at sige, hvad der er årsagen. Men ingen tvivl om, at coronaen har spillet en rolle. Folk tager et ekstra sabbatår, fordi muligheden er der nu i forhold til sidste år", siger Simon Møberg Torp, dekan for Det Humanistiske Fakultet på SDU.

Han konstaterer også, at mens politikerne pålægger universiteterne at flytte uddannelser ud af storbyerne, fortsætter de unge med at søge den modsatte

vej. SDU har større optagsfald end AU og KU, og på SDU er det filialerne, der går mest tilbage.

"Vi kan se, at Kolding og Slagelse er udfordrede. Kolding er ellers en fantastisk by, og kommunen har gjort meget for at skabe gode rammer. Slagelse er også på mange måder en fed campus med stor opbakning fra kommunen. Så i forhold til regionaliseringsdagsordenen tror jeg, politikerne har fået en ... oplevelse. Det viser, hvor svær en kunst social ingeniørvidenskab er", siger han.

Samfundet kan mangle HUM-kandidater

På den korte bane kommer udviklingen ikke til at få betydning for medarbejderne på Det Humanistiske Fakultet på SDU.

"Vi har løbende tilpasset vores økonomi, og optagsfaldet er ikke overraskende. Men det er klart – oplever vi sådan et fald flere gange, er vi nødt til

at forholde os til situationen igen”, siger Simon Møberg Torp.

Han er en anelse mere fortrøstningsfuld end Johnny Laursen i forhold til at kompensere nogle af de faldende uddannelsesindtægter med fondsbevillinger.

“Jeg mener klart, at der ligger et potentiale og en spændende opgave for humaniora i at have viljen og modet på at gå forrest omkring nogle af de store samfundsmæssige udfordringer. Ud over at vi skal bringe os i spil i forhold til andre dygtige aktører, så skal vi prøve, om vi ikke kan sætte os selv i førersædet”, siger han og nævner klimaforskningen som et eksempel, hvor HUM-forskningen i højere grad kan spille ind.

Men en ting er fakulteternes og fagenes egen økonomi. Et andet er konsekvensen for samfundet som helhed. Her tror Simon Møberg Torp også, at effekten af et faldende HUM-optag med tiden vil kunne mærkes.

“Hvis den her tendens fortsætter med uformindsket styrke, så forestiller jeg mig, at der på længere sigt finder en underproduktion sted på en række humanistiske uddannelser. Der er nogle gymnasielærerstillinger, der skal besættes, ikke bare i de store byer, men også ude i landet”.

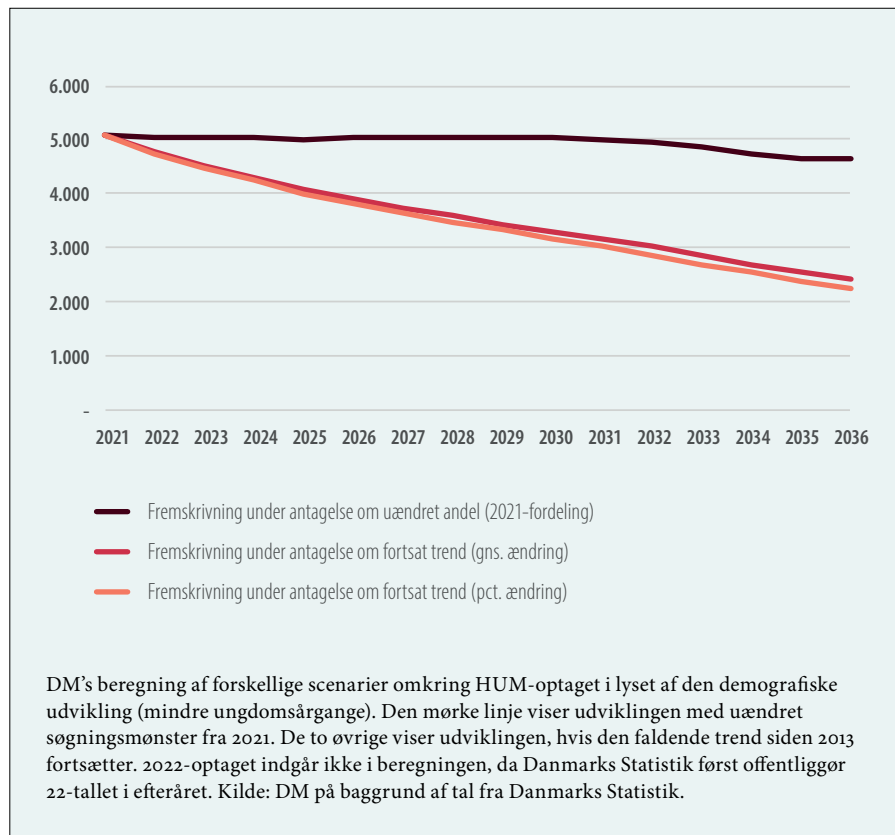
Den vurdering deler Johnny Laursen.

“Det er værd at bemærke, at omkring halvdelen af alle humanister får privat beskæftigelse, så de er et vigtigt supplement og med til at afhjælpe flaskehalse og skabe innovation. Så ja – jeg tror, det vil komme til at påvirke arbejdsmarkedet, for udbuddet af humanistiske kandidater vil blive meget begrænset”, siger han.

Gymnasieformand: Uholdbar situation

Et område, hvor underproduktionen af humanistiske kandidater er blevet tydelig for enhver, er sproguddannelserne. Her er problemet kritisk, fortæller Henrik Nevers, formand for Danske Gymnasier.

“Vi kan allerede mærke, når vi har stillingsopslag i fremmedsprogene, at det er svært at rekruttere. I de store universitetsbyer er det nemmere, men ude i landet er det svært. Der er allerede ved at opstå mangelsituationer, og det bliver kun voldsomt meget værre. For

ser vi på det antal studiepladser, der er nu, så er det alt, alt for lidt. Det er en uholdbar situation”, siger han.

Inden for andre gymnasiefag er der i øjeblikket ikke problemer med rekruttering. Men ifølge Henrik Nevers findes der ikke analyser, der fremskriver behovet for lærerkræfter på fagene generelt.

“Lige i øjeblikket er det fremmedsprogene, der overskygger som vores store udfordring. På de andre fag får vi stadig mange ansøgninger. Men jeg ved faktisk ikke på længere sigt, for vi har ikke arbejdsmarkedsanalyser på andre fag som for eksempel historie og dansk. Men hvis vi taler om mindre gymnasiefag som religion og oldtidskundskab, så er det nogle fine balancer, og man skal ikke ændre meget, før balancen vælter”.

Mangler HUM-arbejdsmarkedsprognoser

Også HUM-dekanerne efterlyser en analyse af fremtidens kandidatbehov på gymnasielærerområdet.

“Vi mangler et klart billede af, hvilke gymnasiekombinationer der bliver brug for i fremtiden. Vi har en stor gruppe gymnasielærere med en vis alder og en god pensionsopsparing. Så vi kan hurtigt komme i den situation, at vi mangler visse gymnasiekombinationer.

Og problemet er, at når manglen opstår, tager det 6-7 år at uddanne dem. Vi burde have et bedre beredskab”, siger Johnny Laursen.

Simon Møberg Torp peger på, at uddannelserne bliver vurderet – og dimensioneret – bagudrettet. Det er ikke ideelt.

“På humaniora er vi typisk blevet straffet for en ubalance mellem udbud og efterspørgsel. Men i stedet for hele tiden at forholde sig retrospektivt, så prøv at kigge frem og se: Hvad er det for et behov, der vil være i fremtiden for humanistiske kandidater? Hvad bliver behovet på gymnasieskoler i hele vores land, hvis man sammenholder det med søgemønstre, kandidatmobilitet og så videre? Det kunne være interessant”.

I foreningen Danske Universiteter er der igangsat et arbejde, der skal komme med bud på, hvordan man kan styrke humaniora og vende den negative udvikling, området er inde i. Der er nedsat et udvalg med SDU-rektor Jens Ringsmose som formand, men da udvalget kun har haft et enkelt møde, ønsker Jens Ringsmose endnu ikke at udtale sig om arbejdet. ■

MØNSTERBRUDDET I SØNDERBORG

Søgningen mod de store byer fortsætter med uformindsket styrke – undtagen i Sønderborg, som har haft rekordoptag. Det er optaget af udenlandske studerende, der skaber fremgangen, og det er "nationaløkonomisk en rigtig god forretning", konstaterer fakultetsdirektør Henning Andersen.

Arets studiesøgning og optag er gået stik imod de politiske ønsker om flere uddannelsespladser uden for de store byer. Optaget har overordnet været lavere end sidste år, men de største fald er sket på universiteter, der ikke ligger i København og Aarhus. Det største fald er sket på RUC og hernæst SDU. Og ser man på SDU's enkelte campusser, er det i Kolding og Slagelse, de procentuelt største fald er sket.

Med andre ord: Der er absolut ingen tegn på, at politikernes ønske om regionaliserede uddannelser går hånd i hånd med de unges ønsker til uddannelsessteder.

Der er dog én stor undtagelse i billedet. SDU Sønderborg har ikke alene holdt skansen i forhold til optaget. Som den eneste campus i landet er optaget vokset. De ti sønderjyske bacheloruddannelser optog i år 373 mod 263 året før.

Den helt primære grund er, at man i Sønderborg har lov til at udbyde uddannelser på engelsk, forklarer Henning Andersen, direktør for Det Tekniske Fakultet på SDU.

"Den store forskel er sproget. Vi ser en øget udenlandsk søgning, som gør, at vi kan vækste i Sønderborg og ikke

er ramt af den nedgang, som andre har. Det billede ser man også, hvis man kigger andre steder hen, for eksempel uddannelsen general engineering på DTU, som også havde stor søgning", fortæller Henning Andersen.

Jobgaranti til kandidater

På ingeniøruddannelserne, som udgør den største del af Sønderborg-campusen, har man tilmed den lille bonus, at man simpelthen giver kandidaterne beskæftigelsesgaranti.

"Der er mangel på arbejdskraft i området. Det er derfor, virksomhederne støtter os så kraftigt – de har simpelthen behov for medarbejderne. Så vi har et meget tæt samarbejde og uddannelser, hvor man kommer i meget tæt kontakt med erhvervslivet. Og på den måde har vi et godt tilbud til de studerende, som jo kigger i alle mulige lande efter, hvad de kan få".

I lyset af erfaringerne i Sønderborg har Henning Andersen svært ved at forstå den politiske beslutning om at begrænse de engelsksprogede uddannelser i Danmark. Det politiske argument var, at udenlandske studerende generelt er en dårlig forretning, fordi mange forlader landet, når de er færdiguddannede.

"Den begrænsning på muligheden for at optage udenlandske studerende i de store byer er dybt uhensigtsmæssig. For det er jo en god forretning, hvis vi kan tiltrække dygtige unge mennesker. Ud fra vores datagrundlag i Sønderborg ved vi, at en stor del af dimittenderne bliver og får arbejde. Så det er nationaløkonomisk en rigtig god forretning", siger han.

Dedikeret studiemiljøindsats

Det er ikke kun de tekniske uddannelser i Sønderborg, der har haft et flot optag. Det er også tilfældet for de samfundsfaglige uddannelser: erhvervsøkonomi og europæiske studier.

Anna Marie Dyhr Ulrich, der er

viceinstituttleder på Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse på SDU Sønderborg, peger på det sammenhængende arbejde, man gør for at skabe et godt studiemiljø på campus.

"Vi har en blandet studentergruppe, fordi alle uddannelser er på engelsk. Så vi har været meget opmærksomme på at få de studerende integreret, så vi ikke får en række små subgrupper. Jeg tror, det betyder meget, at vi som et lille universitet kan have en mindre klassestørrelse. Det gør noget for dialogen og kontakten med underviseren, og med færre studerende kan du have bedre fornemmelse for, om de trives", fortæller hun.

International profil trækker

Ingeniøruddannelserne udgør langt den største del af de studerende. Men fra universitetets side har man gjort meget ud af at skabe et samlet studentermiljø på tværs af fakulteterne.

"Vi har en studenterorganisation i Sønderborg, som dækker hele campus. De sørger for sportsaktiviteter, for eksempel sejlsads, og så er der selvfølgelig fredagsbarer, som også hører til en campus. Vores bibliotek er også meget aktivt omkring at arrangere filmaften, brætspil og forskellige aktiviteter for de studerende".

I forhold til danske ansøgere forsøger SDU Sønderborg at profilere sig netop på de engelsksprogede uddannelser og de mange udlændinge på campus, og det, vurderer Anna Marie Dyhr Ulrich, tiltrækker en hel del.

"Jeg kan fornemme, når vi taler – også med danske – i løbet af studierne, så lægger de vægt på det internationale. De synes, det er rigtig spændende med engelske uddannelser, og at de sidder i klasseværelse med folk fra andre lande. Jeg tror, det internationale og globale betyder meget mere for unge mennesker, end samfundet nogle gange vil være ved". ■

AI PÅ LÆRREDET

Kunstig intelligens går mennesket i bedene – nu også inden for billedkunsten. Det er helt vildt, men potentielt også problematisk, siger AI-forsker.

“THE SCIENTIST” – et periodetypisk værk fra firserne, hvor kunstneren låner i ekspressionismen og den særlige tech noir-stemning, der prægede samtidens science fiction-genrer inden for især film og tegneserier.

Kunne man tro. Men i virkeligheden er det Forskerforums redaktion, der leger med Midjourney – en web-baseret kunstgenerator drevet af kunstig intelligens.

Billedet blev skabt på omtrent et halvt minut ved at indsætte instruktionen: “science researcher in laboratory”. Ud kom fire forslag, og vi valgte et, som algoritmen brugte yderligere nogle sekunder på at forstørre og finpudse.

Kunst eller ej – illustrationen viser, hvor kraftfuld og samtidig let tilgængelig AI-teknologien er blevet i forhold til at efterligne menneskelig kreativitet.

Kunstgeneratorens evner kommer fra et såkaldt GAN-netværk (generative adversarial network), som består af to neurale netværk, der konkurrerer mod hinanden, forklarer Thomas Moeslund, professor ved Institut for Arkitektur og Mediedesign, AAU, og tilknyttet det nye Pioneer Centre for AI.

“Du har to netværk – et, som øver sig i at generere noget kunstigt, og så et andet netværk, der øver sig i at vurdere, om det, det første netværk laver, er kunstigt eller virkeligt. Lidt som falskmøntnere og detektiver, der prøver at afsløre

dem. Det er supersmart. De to netværk står bare og udkonkurrerer hinanden og bliver bedre og bedre og bedre”.

GAN-netværk er ikke nyt. Det nye er, at man nu kan kombinere tekstmodeller med billeder, sådan at man med ord kan instruere netværket i, hvordan man vil have sit billede.

“Så kan du for eksempel skrive: kunstværk, der viser en ko med grønne bukser. Så tager netværket den tekststreng, går ind i et hyperrum og finder ud af: Hvad er det for nogle koncepter, der er i spil her? Den har så lært sammenhængen mellem ord og billedstumper, og så sætter den det sammen. Det er ret vildt”, siger Thomas Moeslund.

Den teknologiske udvikling er fantastisk, men også problematisk, mener han. For når grænserne mellem ægte og kunstigt viskes ud, er det i sagens natur svært at vide, hvad man skal tro.

“Perspektivet er, at du har noget teknologi, du kan få til hvad som helst. For eksempel findes der videoer, hvor man har fået Trump eller Obama til at sige mærkelige ting. Det åbner en hel motorvej for fake news og propaganda på et helt nyt niveau. Vi er der ikke helt endnu, men for mig at se ligger der potentielt et gigantisk demokratisk problem”.

Problemet omkring “falske narrativer” på sociale medier er ifølge Thomas Moeslund et af de forskningsspørgsmål, Pioneer Centre for AI kommer til at beskæftige sig med. ■

Universiteter advarer mod regeringens udspil til et nyt optagelsessystem

Målene med regeringens udspil er bl.a. at tage toppen af karaktterræset, at gøre optagelsessystemet mere gennemskueligt og skabe større social mobilitet, men selvom intentionerne er gode, risikerer effekten at blive den stik modsatte, lyder advarslen fra universiteterne.

En sundere læringskultur, et mere balanceret karakterfokus og et bedre match mellem ansøgere og uddannelser. Større social mobilitet og flere, mere gennemsigtige veje ind på en videregående uddannelse.

Sådan beskriver S-regeringen de politiske målsætninger med sit udspil til et nyt og forbedret optagelsessystem til de videregående uddannelser, men om der i virkeligheden er tale om en forbedring, er der dyb uenighed om.

Konkret foreslår regeringen at indføre en maksimal adgangskvotient på 10 på kvote 1 kombineret med en individuel, fagspecifik vurdering på uddannelser med et snit over 10.

På kvote 2 vil partiet have en ny national optagelsesprøve for alle ansøgere, og minimum 25 pct. af pladserne på alle uddannelser skal udbydes i kvote 2.

Samtidig skal faglærte og ansøgere med relevant erhvervs erfaring have bedre mulighed for at blive optaget på en videregående uddannelse.

Desuden skal adgangskravene gøres mere ensartede og gennemskuelige ved at rydde op i socialt skæve udvælgelseskriterier og ved at oprette et nyt nationalt optagelseskatalog, som uddannelsesinstitutioner kan vælge fra.

“Et vigtigt værktøj til at skabe mere lige muligheder er uddannelse. Derfor skal vi arbejde for reel lige adgang til de videregående uddannelser for alle unge, der kan og vil. Vi skal sikre, at en dårlig karakter eller en erhvervsfaglig uddannelse ikke smækker universitetsdøren i. Vi har brug for alle skarpe hjerner og dygtige hænder nu og i fremtiden til at løfte og udvikle et dygtigere, grønere og trygkere Danmark”, udtaler

uddannelses- og forskningsminister Jesper Petersen i en pressemeddelelse fra ministeriet, hvori han også skriver, at udspillet kan blive et vigtigt bidrag til trivsel hos de unge.

“En sund læringskultur har ikke et enøjet karakterfokus. Den har fokus på at lære mere og udfordre sig selv, og at man ansføres til at være selvstændig og tør bevæge sig ind i faglige diskussioner uden at kende svaret på forhånd”, udtaler ministeren.

Julie skal op til 16 prøver

På Københavns Universitet mener ledelsen, at regeringens udspil meget vel kan få den modsatte effekt end tilsigtet, hvis det bliver realiseret.

“Regeringen vil med et nyt optagelsessystem gøre op med stress og præstationskultur, men resultatet bliver

16 prøver til foråret, hvis du får minimum 10 i gymnasiesnit og vil læse medicin i Aarhus, Odense, Aalborg eller København og søger både kvote 1 og kvote 2.

- 1 National kvote 2-prøve
- 4 Individuel, fagspecifik kvote 2-udvælgelse på hvert universitet
- 4 Individuel, fagspecifik kvote 1-udvælgelse på hvert universitet
- 7 Skriftlige og mundtlige prøver til studentereksamen

De kommende studenter risikerer at skulle op til 16 prøver i foråret, hvis de eksempelvis vil læse medicin.

testræs for dem, der klarer sig bedst i gymnasiet”, skriver Kristian Cedervall Lautau, prorektor for uddannelse på KU, på Twitter. I stedet foreslår han, at man lægger mere vægt på karaktererne i de fag, der er ekstra vigtige for den uddannelse, man søger ind på. Fx matematik og biologi, hvis man søger ind på medicin.

Som illustration på problemet med de mange kommende test har KU opdigtet den fiktive, men repræsentative studerende Julie, der går i 3.g.

Hun er flittig og dygtig og vil gerne læse medicin, så hun søger ind på studiet i København, Aarhus, Odense eller Aalborg på såvel kvote 2 som kvote 1. Hun skal derfor til en ny national kvote 2-prøve i april. Hvis hun består, skal hun også til “individuel fagspecifik kvote 2-udvælgelse” i maj på de fire universiteter. Da hun formodes at have et gennemsnit på minimum 10, skal hun også til “individuel fagspecifik kvote 1-udvælgelse” på de fire universiteter, der formentlig vil ligge fra april til juni.

Da Julie i samme periode også skal til studentereksamen i typisk 7-8 fag, vil hun samlet skulle til 16 prøver i løbet af foråret, og det er, hvis hun kun søger ind på én uddannelse.

Frygter testkaos

Rie Snekkerup, vicedirektør for Uddannelser og Studerende på KU, vil stå med det praktiske ansvar for at implementere det nye optagelsessystem, hvis det bliver realiseret. Hun frygter, at det kan ende med et rent testkaos, og at det bliver meget mere uigennemskueligt

for ansøgerne, hvad det kræver at blive optaget.

Hun siger, at regeringens udspil indeholder positive elementer, men KU er modstander af at indføre en kvotient på maksimalt 10 på alle uddannelser og modstander af at indføre individuelle fagspecifikke vurderinger på uddannelserne. Det vil gøre det vanskeligere at navigere for ansøgerne, gøre det mindre transparent, hvad det kræver at komme ind, det kan ramme socialt skævt og øge stressniveauet hos de unge, fordi de skal til endnu flere prøver.

“Gymnasiekaraktererne er noget af det bedste til at vurdere, hvor studieegnet en ansøger er, og hvis vi ikke kan bruge karaktererne, må vi sortere på en anden måde, og det vil sandsynligvis blive ved en prøve og ved at vurdere fagrelevante karakterer for uddannelsen. Der bliver ikke flere pladser ved at ændre optagelsessystemet, men flere unge får mulighed for at søge de uddannelser, der i dag kræver mere end 10 i snit, så der bliver sandsynligvis mere kamp om pladserne, hvilket vil føre til mere stress”, siger Rie Snekkerup.

Karaktergennemsnit det mindst socialt skæve

Ydermere forudsiger KU, at udspillet vil have en social slagside, stik mod hvad der er regeringens mål, fordi ressourcestærke forældre vil kunne betale for, at deres børn får professionel hjælp til at forberede sig til optagelsesprøverne.

“Vi ser allerede i dag, at firmaer tilbyder at skrive motiverede ansøgninger for de unge mod betaling, så vi kan godt frygte, at der vil opstå en hel prøveindustri”, siger hun.

En rapport fra Danmarks Evalueringsinstitut fra 2016 bekræfter, at optagelse på kvote 1 på baggrund af karaktergennemsnit fra de gymnasiale uddannelser er den optagelsesmetode, som har mindst social slagside.

“Jo mere du motiverer via optagelsesprøver, des større fordel er det for ansøgere med en mere socialt privilegeret baggrund”, siger Mads Meier Jæger, professor i social ulighed ved Sociologisk Institut på Københavns Universitet, til Dagbladet Information.

Jens-Peter Thomsen, der forsker i social ulighed på VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for

Velfærd, siger ligeledes til Information, at både standardiserede test, optagelsessamtaler og motiverede ansøgninger vil være en fordel for unge fra akademikerhjem, og den eneste måde at gøre optaget mindre skævt på er ved lodtrækning eller positiv særbehandling.

Universiteter enige om kritik

Også AU-rektor Brian Bech Nielsen skriver i en nyhed på universitetets hjemmeside, at han er bekymret for, at udspillet ikke vil have den ønskede effekt:

“Man vil meget sympatisk lette presset på de unge, men lægger op til et system, hvor mange ansøgere vil skulle igennem flere trin end i det nuværende system. For uddannelser med høje adgangskrav vil det i kvote 1 ikke længere være tilstrækkeligt at have høje karakterer – man skal igennem endnu en selektionsproces. I kvote 2 vil ansøgeren kunne risikere at skulle gennemgå hele tre processer: ansøgning, en national test og en individuel fagspecifik vurdering”.

Set fra ansøgernes side bliver optagelsessystemet ikke enklere, konkluderer AU's prorektor, Berit Eika, i samme nyhed, hvor hun også skriver, at det er “nødvendigt at erkende, at det er en kæmpe udfordring at finde mekanismer, som er mere socialt neutrale end karaktersnittet, som anvendes i det nuværende system”.

Anders Overgaard Bjarklev, rektor på DTU og afgående formand for Danske Universiteter, og Per Michael Johansen, rektor på AAU og næstformand for Danske Universiteter, udtrykker i et debatindlæg i Altinget tilsvarende bekymringer for, at optagelsessystemet bliver mere uigennemskueligt, at presset på de unge, som gerne vil ind på de mest eftertragtede uddannelser, ikke bliver mindre, men blot bliver rykket fra gymnasierne og til perioden med optagelsesprøver.

Systemet vil også blive mindre effektivt, idet der skal bruges tid og flere penge på at fordele ansøgerne på uddannelserne, og Danske Universiteter ser også en risiko for, at et karakterloft kan betyde, at flere unge vil søge mod de mest populære uddannelser, fordi uddannelserne vil være inden for rækkevidde for alle med et karaktergennemsnit på 10 eller derover. ■

Forskning i verdensklasse eller elastik i metermål?

Nye tal viser, at danske universiteter har mange forskningsartikler i de mest citerede tidsskrifter. Det lugter af succes, men professor Jesper Schneider, der forsker i forskningsmåling, er ikke imponeret og kalder det "elastik i metermål".

RUC og ikke mindst CBS bedriver stadig mere topforskning, mens de øvrige universiteter er sløjet af på den. Det er den umiddelbare konklusion på en graf, der viser, hvor stor en andel af de danske universiteters forskningsartikler der publiceres i et tidsskrift, der ligger blandt de 10 procent mest citerede.

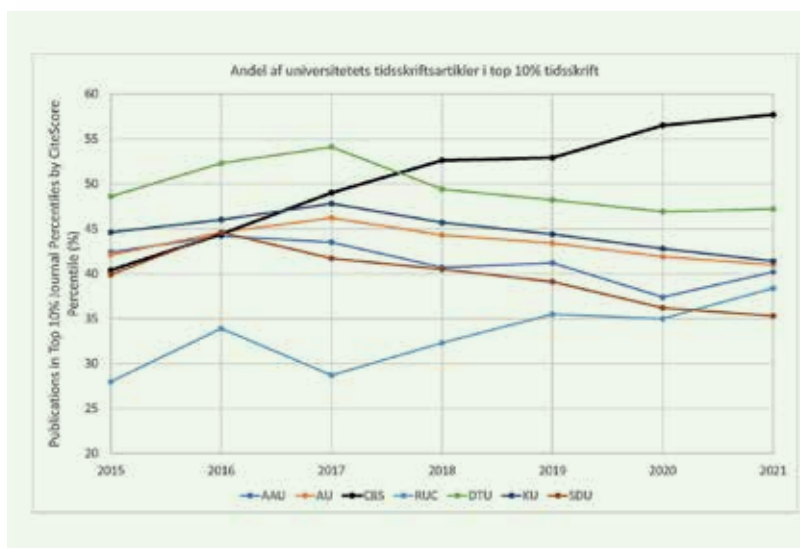
Men selv om det er gået lidt tilbage for nogle, ser det generelt flot ud for de danske institutioner, der alle har mere end en tredjedel af deres artikler i den eksklusive tidsskriftsgruppe i publikationsdatabasen Scopus.

Den gode historie er dog ikke helt så god, hvis man spørger Jesper W. Schneider, professor ved Center for Forskningsanalyse på AU. Han har lavet samme analyse med udgangspunkt i en konkurrerende database – Webscience – og kan faktisk konstatere en endnu flottere tendens, nemlig at samtlige danske universiteter går frem i andelen af publiceringer i topti-tidsskrifter. Det siger bare ikke noget om bedre forskning, men snarere at tidsskriftsmængden er blevet så stor, at barren for, hvad der er topti-tidsskrifter, hele tiden bliver sænket, mener han.

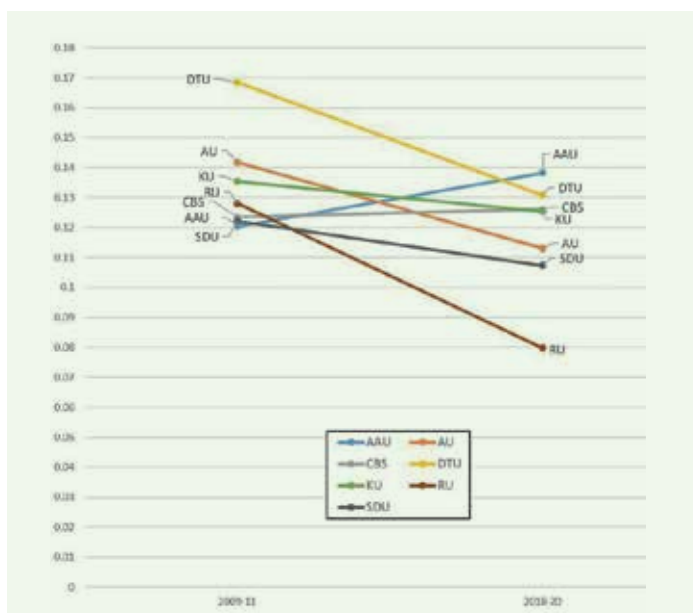
"Antallet af tidsskrifter i topti er jo relativt afhængigt af antallet af tidsskrifter. Langt de fleste ligger ude i en hale, hvor impactfaktoren er meget lav, og de bidrager overhovedet ikke, ud over at de trækker tærsklen længere og længere ned. Så man må forvente, at nogle af de ekstra publikationer, universiteterne får i topti, alene skyldes, at topti bliver større", siger han.

Opportunistiske tidsskrifter vil have sexet stof

Og selv om publiceringer i topti-tidsskrifter naturligvis er en god ting, så siger det ikke nødvendigvis

- ▲ Grafikken viser, hvor stor en andel af forskningsartiklerne fra hvert af de danske universiteter der publiceres i et tidsskrift, der er blandt de ti procent mest citerede. Opgørelsen er foretaget på baggrund af artikeldatabasen Scopus.

- ▲ Grafikken viser, hvor stor en andel af universiteternes forskningsartikler der er blandt de ti procent mest citerede artikler i henholdsvis perioden 2009-11 og 2018-20. Grafikken er lavet af Jesper Schneider på baggrund af artikeldatabasen Webscience.

meget om forskningens gennemslagskraft. For selv om topti-tidsskrifter generelt er mere citerede, så er forskellen på citatgraden ifølge Jesper Schneider meget lille i forhold til tidsskrifter uden for topti.

“Rigtig mange samfundsvidenskaber har tidsskrifter, der er stort set ens, og så er der en eller to, der virkelig er svære at komme ind i. Selvfølgelig er der konkurrence. Men så skulle man måske fokusere på top 1 procent eller vælge nogle tidsskrifter selektivt ud i stedet for at bruge elastik i metermål”.

Selv i de anerkendte tidsskrifter kan den forskningsmæssige kvalitet ifølge Jesper Schneider være meget svingende.

“De er sikkert selektive og har bedre peer review-processer, men du ser meget skidt i de tidsskrifter også. De er meget opportunistiske og vil gerne have nogle spektakulære undersøgelser. Derfor ser du også mange retraktioner. Der er masser af eksempler på uheldig og dårlig forskning, der publiceres i de berømte tidsskrifter. Der er også meget god forskning, der simpelthen ikke kan komme ind, fordi det ikke er sexet nok”.

Og hvad angår citeringsgraden af danske publiceringer, så har Jesper Schneider faktisk en dårlig nyhed på vej.

“Vi er ved at udarbejde en rapport, som kommer ud i oktober, der handler om dansk impact. Vi har i et stykke tid kunnet se, at det stille og roligt går ned for den danske impactfaktor”, siger Jesper Schneider og henviser til en opgørelse, der viser, at de fleste danske universiteter har et fald i andelen af artikler blandt de 10 procent mest citerede, når man sammenligner perioden 2009-11 med 2018-20.

Forskningsfronten kan ligge på citattynde områder

Jesper Schneider har i mange år forsket i måling af forskningskvalitet, og han har en generelt skeptisk tilgang til bibliometriske opgørelser som udtryk for kvalitet.

“Forskningskvalitet er noget fluffy noget. Impactfaktoren er ikke det der hurramål, som nogle gør det til, men det er tidsskrifterne, du publicerer i, heller ikke. Jeg synes, vi ser nogle tendenser for dansk forskning i øjeblikket, der bør rejse spørgsmål om, hvad vi prioriterer”.

Som eksempel peger han på, at citationer mere siger noget om, hvor mange andre forskere der findes på det pågældende område, end om der er tale om et markant forskningsgennembrud.

“Man kan for eksempel godt argumentere for at sige: Pyt med impactfaktoren – vi vil hellere prioritere en bredere diversitet i vores forskningsportefølje. Det er jo en klassiker, at de områder, der er højt citerede, det er også der, der er mange forskere, sikkert også mange penge, men det er ikke nødvendigvis der, forskningsfronten er. Små områder, hvor der måske kan ske gennembrud, har måske ikke mange penge. Så er der ikke mange forskere, og så har de heller ikke en stor citeringshyppighed”, siger Jesper Schneider. ■

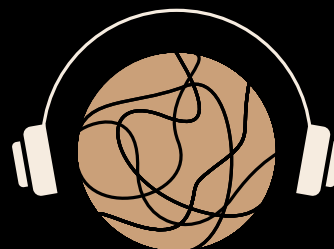
REVISE AND RESUBMIT!

**Dine engelske tekster. Er de gode nok?
Is your academic English good enough?**

Amerikansk ph.d, og tidl. univ. lærer tilbyder oversættelse fra dansk til engelsk og kvalificeret language editing af din artikel, afhandling, ansøgning, projektbeskrivelse, udredning, rapport, ERC application, TOR eller webtekst. Oversættelse af din danske tekst eller sprogvask/proofreading/editing/revision af din engelsk tekst, også DAnglish tekster. Kvalificeret feedback fra en samfundsforsker med bred akademisk baggrund og publikationserfaring. Hurtig turnaround, rush jobs, rimelige priser. Vil du have en 'reader from Hell?'. Kontakt mig. Do it in English, but do it right.

**Mange kan oversætte.
Jeg kan skrive.**

Steven Sampson
stevensampson@hotmail.com
tlf. 2074 1264

Det Store Perspektiv Sundhedsforskning

Lyt til Informations nye podcast, hvor vi ser nærmere på sundhedsforskningens seneste landvindinger. Journalist Bo Elkjær har inviteret en række førende forskere til samtale for at blive klogere på deres forskning i krop, sundhed og psyke. Fra reservedele til kroppen bygget af celler, over tidens store og underbehandlede folkesygdom: psykisk sygdom, til hvad det kan lære os om den menneskelige hjerne, at fluer kan få alzheimers, hvis man limer deres snude fast.

Find den på information.dk/podcast

novo nordisk fonden

Statistikken blev økonomernes tryllestav

Økonomernes indflydelse på dansk politik fik sit gennembrud for hundrede år siden. Og det var udvikling af værktøjerne – den statistiske efterretning – der var "rambuk", fortæller Ludvig Goldschmidt Pedersen om sit ph.d.-projekt.

S kulle man udarbejde en liste over faggrupper med størst indflydelse på dansk politik, vil mange nok sætte økonomerne på toppen. En fin antydning fra de økonomiske vismænd kan føre til forandret privatøkonomi for millioner af danskere. Og alle holder vejret i frygtsom spænding, når et politisk forslag prøves af i en af Finansministeriets økonomiske regnemodeller.

Spørgsmålet om økonomernes indflydelse har været diskuteret i en årrække og også behandlet videnskabeligt. Men en ny ph.d.-afhandling giver nu endnu en vinkel på problemfeltet: den historiske.

Det er Ludvig Goldschmidt Pedersen, som i begyndelsen af september forsvarede sin ph.d.-afhandling om økonomer i det danske embedsværk 1850-1975 på AU.

Ideen til projektet har ligget og luret i baghovedet helt tilbage fra hans tidlige studietid. Dengang var Helle Thorning-Schmidt statsminister, og hendes socialdemokratiske regering indførte adskillige tiltag, som ikke var populære, men "nødvendige" ud fra

en samfundsøkonomisk kalkule, for eksempel sænkning af selskabsskatten og en SU- og fremdriftsreform. Ludvig Goldschmidt Pedersen så dengang med kritiske øjne på brugen af de økonomiske argumenter som politisk alibi. Og den interesse levede stadig, da han blev færdig som master i historie på University College i London.

"Jeg savnede det historiske lys i den danske debat om økonomers magt, der på nogle måder kan afdramatisere de her ofte lidt bombastiske analyser. Det er en slags undersøgelser, man har mange af i England, men ikke i Danmark", forklarer han.

Man lærte at kigge frem

Projektet giver andre svar end ideologier og økonomiske skoler. Fokus ligger i langt højere grad på den statistiske dataindsamling, som dybest set blev grundlaget for økonomernes indflydelse på politik.

"I dag har vi vænnet os til, at vi altid kan gå ind og finde tal for ledighed, inflation og så videre. Men

opbygningen af den her infrastruktur er enormt vigtig for den måde, dansk politik har udviklet sig på, og politikernes ideer om, hvad man kan gøre noget ved".

Som eksempel nævner han inflationen – en problemstilling, som får politisk fokus, i takt med at økonomerne udvikler en metode til at måle det.

"Frem til depressionen i 1920'erne var inflationen noget, man talte om i lidt vage termer. Noget, man fandt ud af på efterbevilling – nå, sidste år var der dyrtid. Men så lærte man at sætte præcise tal på. Man udsendte regnskabsbøger til folk, som noterede, hvad de købte. På den baggrund udarbejdede man et prisindeks, som hurtigt kom i brug i forhold til at indføre dyrtidsregulering af lønnen, som fortsatte frem til firserne. De hurtige tal for inflationen gjorde, at man begyndte at handle på dem politisk, og det samme skete omkring arbejdsløshedstal og konjunkturer", fortæller han.

Fødselsprognose førte til socialreform

Et senere eksempel er den omfattende socialreform i 1933 – kendt som Steinckes socialreform – der blandt andet gjorde sociale ydelser til en retting. Reformen betragtes som en af velfærdsstatens grundsten, men i virkeligheden

Adolph Frederik Bergsøe (1806-1854)

Blev i 1848 professor i statsøkonomi ved Københavns Universitet og var fra 1850 til 1854 chef for Det statistiske Bureau – et deltidsjob på en femårig kontrakt.

A.M. Koefoed (1867-1940)

Direktor for Det statistiske Bureau fra 1904 til 1913, hvor institutionen ændrede navn til Det statistiske Departement med Koefoed som den første departementschef. Under Koefoed brugte man ved folketællingen i 1911 for første gang hulkortteknikken.

udsprang den af nogle svenske økonomers fremskrivning af faldende fødselsrater.

“De her prognoser bliver et vigtigt legitimerende værktøj for at lave den store socialreform i 1933, fordi man tænkte det som et modtræk, hvis man simpelthen gjorde det nemmere at have børn. Det er den indflydelse, økonomerne havde – de kunne sætte rammerne og udpege, hvad der var eller ville blive et problem”.

Metodisk set er det et klassisk historiefagligt projekt, hvor Ludvig Goldschmidt Pedersen ved hjælp af skriftlige kilder har studeret de processer i embedsapparatet, der eksempelvis ledte til skabelsen af de første inflationstal, og hvilken effekt det førte med sig. Han følger nogle af de centrale økonomer inden for statsadministrationen, der i stigende grad fik gjort den økonomiske tænkning til en politisk ledetråd. For eksempel Adolph Jensen – chef for Statistisk Departement fra 1913 til 1936.

“Han havde en enormt stor indflydelse på udviklingen af økonomernes rolle. Statistisk Departement blev en rambuk for økonomernes indflydelse. Adolph Jensen kørte økonomer i stilling i embedsværket, og han havde samtidig en klar ide om, hvordan man skal agere som statistiker – holde sig politisk neutral, men samtidig levere statistik, der er politisk brugbar. Den indstilling genkender jeg også hos økonomer, jeg taler med i dag”.

En anden side af mønten

Som ung studerende var du skeptisk over for økonomernes indflydelse. Hvad ville du sige til dig selv, hvis du kunne rejse tilbage i tiden?

“En del af mig har stadig den skepsis. Der er bare en anden side af mønten. Jeg har et mere nuanceret blik for spændingsfeltet mellem politikerne, eksperter, viden, der produceres, og

VIS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Ludvig Goldschmidt Pedersen, master i historie.

Hvad: Økonokrater – Økonomernes rolle i det danske embedsværk fra 1850 til 1975.

Hvor: Institut for Kultur og Samfund – Afdeling for Filosofi og Idéhistorie, AU.

Hvorfor: Projektet handler om økonomers indflydelse på det danske embedsværk igennem 1900-tallet, med et fokus på statistik, modeller og nye ideer om bureaukratisk ekspertise.

embedsværket. Det handler også om politikere, der ikke tager ansvar for de mulighedsrum, som de økonomiske modeller giver. Og så skal man også passe på med at sammenblende økonomerne og Finansministeriet. Kritikken af Finansministeriet handler ofte om, at det har fået en rolle, som overtrumfer andre ministerier. Og det er mere et politologisk spørgsmål om styring af statsadministrationen end et udtryk for økonomers indflydelse”.

Er det svært at skrive historie om et fagfelt, der ikke er dit eget?

“Ja, det er da hammersvært. Men det er jo et vilkår for videnskabshistorien – man går ind i nogle andre menneskers butik. Men man går også ind i et ingenmandsland. For selv om jeg har fået hjælp af mange økonomer, så er der ingen af dem, der ved mere om, hvad økonomer tænkte og lavede i 1920'erne, end jeg”. ■

FIRE MÅNEDERS VENTEN PÅ POSTDOCSVAR

At være ph.d.-studerende i Danmark er et stort privilegium. Til gengæld er det, der venter bagefter, ikke specielt attraktivt.

Det konstaterer Ludvig Goldschmidt Pedersen, som næsten oplever det, som om man må et trin ned ad karrierestigen, hvis man vil fortsætte inden for forskningen efter sin ph.d.

“Set i forhold til en ph.d.-ansættelse er en postdocstilling kortere, og mange steder bliver du ikke ordentligt integreret på arbejdspladsen, fordi postdocer ikke har undervisning og driftsopgaver. Og postdocstillingen er jo for de heldigt stillede. Endnu værre er det for dem, der må lade sig ansætte som timelærere, mens de går og venter på noget bedre”, siger han.

Han ser det som et problem, ikke bare for de unge forskere, men også for universitetets muligheder for at fastholde talenter, når det, man kan tilbyde, er så relativt ringe.

“Den eneste fastholdelsesmulighed er, at folk føler sig kaldet og ser det som mere end et job. Og det er en rigtig dårlig rekrutteringsstrategi. Man er nødt til at se reelt på, hvad man er oppe imod. For jeg tror, mange kandidater har andre muligheder”.

Som eksempel på forskellen på forskerrekrutering og rekruttering til job uden for universitetet nævner Ludvig Goldschmidt Pedersen de lange svartider, der er, når man søger postdocstillinger.

“Jeg søgte en postdocstilling, hvor der var ansøgningsfrist den 29. april. Og efter næsten fire måneder har jeg stadig ikke fået svar. Det siger sig selv, at der er ret stor risiko for, at kandidaten i mellemtiden har fundet et andet arbejde. Derfor tager andre arbejdspladser sig ikke den frihed at bruge så lang tid på at behandle ansøgninger – det holder jo ikke”.

Skulle Ludvig Goldschmidt Pedersen ende med at få postdocstillingen tilbudt, må han da også takke nej. Han har nemlig fået ansættelse som kommunikationsmedarbejder i Enhedslisten i et barselsvikariat.

“Jeg har søgt mange job uden for universitetet, og jeg har også søgt mange postdocs. Nu har jeg fået den her midlertidige stilling, som jeg er glad for. Det er ikke ensbetydende med et endegyldigt farvel til universitetet, men det kan det godt ende med”.

Adolph Jensen (1866-1946)

Departementschef i Det statistiske Departement fra 1913 til 1936. Havde stor indflydelse på udviklingen af økonomernes rolle.

SDU: Studerende skal kunne tåle at blive stødt på manchetterne

Undervisning må gerne støde studerendes idegrundlag. Sådan hedder det i SDU's "Erklæring om frihed", der definerer frihed og pligter i forhold til både forskning, undervisning og offentlige ytringer.

SDU har efter et omfattende arbejde lanceret "Erklæring om frihed", der beskriver frihedsgrader og forpligtelser, der gælder på universitetet, i forhold til både forskning, undervisning og offentlige debatter.

Prodekan ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet Sten Rynning var formand for arbejdsgruppen, der har formuleret erklæringen. Han betegner den som "lidt en grundlov", der vil kunne give alle på universitetet en mere fast grund i spørgsmål om forsknings-,

undervisnings- og ytringsfrihed.

"Det er ikke en manual. Men hvis man står i et konkret dilemma og spørger sig selv: Hvad gør jeg her? – så kan man finde dokumentet frem, tygge på teksten og komme mere kvalificeret ind i de beslutningsprocesser, man står i. Det håber jeg, dokumentet kan blive brugt til", siger han om erklæringen, der blev lanceret før sommerferien.

Ambitionen var en bredere og mere "holistisk" beskrivelse af værdirammen for universitetets hovedaktiviteter. Herunder undervisningsfriheden, som ikke bliver grundigt beskrevet i lovgivningen.

"Det var vigtigt for os at dække noget, som typisk ikke bliver dækket, nemlig det udgangspunkt at undervisning består i at udfordre viden, som er utilstrækkelig. Så der ligger en udfordring i at udfordre de studerende. Og i forhold til den opgave er det vigtigt, at vi har tillid til underviserne, og at de studerende kan bidrage positivt til den kontekst".

Lægger sig op ad Chicago-formuleringer

De senere års "krænkelsesdebat" på universiteterne har haft flere eksempler på studerendes klager over underviseres valg af materiale eller formuleringer – eksempelvis omkring køn.

Det har fået både visse politikere og universitetsfolk til at foreslå, at de danske universiteter tilslutter sig Chicago-principperne. I disse hedder det blandt andet, at det ikke er universitetets rolle

"to shield individuals from ideas and opinions they find unwelcome, disagreeable, or even deeply offensive".

I afsnittet om undervisningsfrihed udtrykker SDU's erklæring et næsten enslydende princip, nemlig at undervisningen kan "udfordre og støde" studerendes politiske, filosofiske eller religiøse idegrundlag "uden at det i sig selv er problematisk".

"Undervisning skal udfordre ideer, og man skal støde etablerede ideer for at skabe plads til nye ideer. Det er anderledes end at støde andre mennesker", siger Sten Rynning.

Kan man adskille det at støde mennesker og støde ideer?

"Det kan man godt. Både forskning og undervisning går ud på at udfordre og støde det etablerede idegrundlag. Det kan man ikke lukke ned for, hvis vi fortsat skal kunne videreudvikle ideerne. I praksis har man selvfølgelig med mennesker at gøre, og netop derfor skal man operere inden for den ramme af akademiske værdier, som erklæringen fremhæver, og at støde andre mennesker er ikke en del af værdigrundlaget. Vi slutter også med at sige, at vi har tillid til, at underviserne evner at gøre det".

Spørgsmål optager mange

Med i arbejdsgruppen sad også lektor Casper Sylvest som repræsentant for

SDU'S ERKLÆRING OM UNDERVISNINGSFRIHED

Undervisningsfrihed betyder, at underviseren har faglig og pædagogisk frihed til at udfordre de studerendes faglige indsigt og ideer. Underviseren og den studerende er i deres frihed forpligtet af flere hensyn: idealet om sandhedssøgen gennem udfordring og kritik, respekt for værdier som korrekthed og pluralisme og uddannelsens læringsmål.

Undervisningsfrihed er ringe beskrevet i lovgivningen, men står centralt i sager om studerendes oplevelser af at blive udfordret og stødt på deres politiske, filosofiske eller religiøse idegrundlag. Undervisning kan grundlæggende udfordre og støde sådanne idegrundlag, uden at det i sig selv er problematisk. De studerende bør forvente fri og kritisk undervisning på universitetet. Udgangspunktet er tilliden til underviserens evne til at undervise ud fra egne faglige og pædagogiske valg og med respekt for akademiske værdier.

(Kilde: Erklæring om frihed, SDU)

Akademisk Råd på Det Humanistiske Fakultet, hvor han er formand. Han lægger ligesom Sten Rynning vægt på, at de akademiske frihedsprincipper her bliver behandlet i et bredt perspektiv.

Selv om initiativet til frihedserklæringen kommer fra ledelsen, tror han, at det også er spørgsmål, der optager hans kolleger.

“Det er mit indtryk, at mange, både studerende og undervisere, funderer over nogle af de her spørgsmål, for eksempel om den gode undervisningssituation og valg af terminologi. Også fordi det er en del af den offentlige debat både herhjemme og i udlandet. I den forbindelse er det en god ide at gøre sig klart, hvilket fundament man står på”, siger han.

Provokerende ytringer

Rie Troelsen, leder af SDU Universitetspædagogik, oplever også, at mange undervisere er påvirkede og optagede af tidens diskussioner for eksempel om anerkendende sprogbrug.

“Lige nu er der meget fokus på at

adressere ubevidst forudindtagetthed – hvordan vi nogle gange kommer til at begå os i undervisningen på en dum måde, fordi vi ikke er bevidste om vores bias. Det mærker vi interesse for hos studieledere, institutledere og en bred kam af undervisere. Vi har kurser og workshops for forskellige grupper – studenterundervisere og ved medarbejderseminarer – og vi adresserer det også på universitetspædagogikum”, fortæller Rie Troelsen.

Hun er sjældent den første til at høre om de konkrete udfordringer, undervisere på SDU støder på i spændingsfeltet mellem “fri og kritisk undervisning” og “god omgangstone” – to af de værdier, der fremhæves i erklæringen. Men et konkret eksempel, hun kender til, handler om undervisningsværktøjet “student response system”, hvor den anonyme besvarelse kan friste studerende til at komme med provokerende ytringer.

“Og så kommer snakken om, hvad man egentlig skal stå model til, hvis man føler, man bliver krænket af studerende, der benytter lejligheden til anonymt at sige noget vrøvl, som så bliver blæst op for hele klassen. Der er nogle enkelte sager, hvor vi bliver involveret”.

Frihed, men ikke fra læringsmålsstyring

Som nævnt fastslår erklæringen, at det er i orden at støde de studerendes idegrundlag. En formulering, som Rie Troelsen – lidt tøvende – godt kan skrive under på ud fra et pædagogisk perspektiv.

FORPLIGTER SIG TIL MEDINDDRAGELSE

Det er ikke kun frihed i forskning, undervisning og debatter, der berøres i “Erklæring om frihed”. Den kommer også ind på spørgsmålet om medarbejderdemokrati.

I en passus hedder det, at frihederne forpligter universiteternes ledelse “til at inddrage ansatte og studerende i grundlæggende spørgsmål om universitetets virke (...)”.

Forskerforum skrev i begyndelsen af 2020, at medarbejdere på SDU oplevede en stor grad af lukkethed omkring de ledelsesmæssige beslutningsprocesser. Casper Sylvest fortalte ved den lejlighed, at han som repræsentant i Universitetsrådet ofte havde svært ved at inddrage sine kolleger i diskussionerne, fordi mange punkter blev gjort lukkede, og rådsmedlemmerne blev pålagt tavshedspligt.

Derfor glæder Casper Sylvest, som i dag er formand for Universitetsrådet, sig over, at universitetet selv understreger forpligtelsen til åbenhed og inddragelse.

“Jeg har selvfølgelig en forventning om, at de her principper afspejles i den måde, vi agerer på i samarbejdet mellem ledelse, medarbejdere og studerende. Der er allerede sket en positiv forandring, og der er et arbejde om medinddragelse og medbestemmelse i gang, som snart skal midtvejsevalueres”, fortæller han.

“Jeg kan bedre lide ordet “udfordre”. I det at støde ligger der sådan en provokativ tanke, men det kan også nogle gange give mening i en pædagogisk sammenhæng, at man bliver skubbet et sted hen, hvor man skal tage stilling til, hvad der støder, og hvorfor man føler sig stødt”.

Ud fra et universitetspædagogisk perspektiv bemærker hun, at erklæringen også nævner hensynet til læringsmål og dermed berører diskussionen om undervisningsfrihed i læringsmålsstyret undervisning.

“Vi er jo i en tid, hvor vi går meget op i, at der skal være læringsmål og eksamensformater, der viser, om man har nået det mål. Bagsiden af det er, at man med for faste mål kan låse underviseren i forhold til at træffe nye, spontane valg – hvis der sker noget vigtigt i verden eller forskningen, hvis studentergruppen er anderledes, end man troede, og så videre. Så spørgsmålet er, hvad undervisningsfriheden består i, når man samtidig skal styre efter læringsmål. På den måde er det en interessant erklæring at snakke læringsmålsstyring ud fra”, siger Rie Troelsen. ■

Historien om et forudsigeligt mord

Ansøgertallet til humaniora falder, og snart vil de akademiske fagbærere blive udsat for en passende "personalejustering". Man har sovet mere, end godt er, i timen, hvis man finder dette anmassende uføre overraskende.

DET ER GODT AT SPARE PENGE, FORDI DET ER GODT AT SPARE PENGE, OG DET ER GODT AT VÆRE EFFEKTIV, FORDI DET ER GODT AT VÆRE EFFEKTIV. NÆSTEN INGEN VOVER AT TALE IMOD DETTE PROFANT-SAKROSANKTE PARADIGME, DER LIGNER EN PERFEKT REINKARNATION AF GUDS GENKOMST I NEUTRALE DATAGEVANDTER.

Vi lever i samtiden for de små ungdomsårgange, selvom spraglede flåder af motoriserede "hestevogne" ultimo juni ganske rituellet, behørigt og tydeligt for enhver forbigående sendte tusindvis af færdigudklækkede, højlydte og lettere overrislede gymnasieunge ud i samfundet fra Gedser til Skagen. Således er der rift om de unge inden for det videregående uddannelsesfelt, og utvetydigt kan det slås fast, at stadigt færre af dem vælger at læse humanistiske fag. Denne sommer er ansøgertallene styrtdykket til "klassiske" åndshistoriske fag – herunder sprogfagene og andre studier, der i højstemte stunder kald(t)es for kulturbærende.

Det er der sikkert mange årsager til; men overraskende er det bestemt ikke. Med andre ord synes vi at bevidne et strategisk designet og dermed bebudet mord, og var der tale om en krimi eller en film, var vi nok for længst faldet i søvn. Eller i vort stille sind havde vi drømt om og krævet et bedre plot.

For humaniora har igennem de senere år været udsat for hidtil uhørt dårlig "presse" og en tenderende hadsk omtale inden for det (uddannelses) politiske felt. De negative statistiske data bliver derfor høstet på baggrund af en omfattende humaniora-bashing. Fra mange sider forlød og forlyder det, at det er usikkert og uklogt at satse på humaniora, og at der er ganske få attraktive job inden for det uoverskuelige "område", der udgør det humanistiske arbejdsområde. Humaniora er den direkte vej til arbejdsløshed og spild af din egen og samfundets tid. Humanistiske fag er unyttige, elitære og uvidenskabelige.

Er du heldig at få job, kan du se frem til både en lav startløn og en sølle livsindkomst efter 40-45 års arbejde sammenlignet med en biokemiker, en læge eller en forsikringsmatematiker. Dertil kommer, at det er meget lettere at få adgang til ph.d.-stipendier og forskerstillinger inden for natur- og samfundsvidenskaberne.

Nudging og skrøbeligt forbundne kar

Undervisningsministeriet har simpelthen gjort alt, hvad der stod i dets magt, for at nudge de nuværende og kommende studerende til at fravælge

humaniora. Det er sket ved hjælp af en række æggende og oplysningsintenderede teknologiske værktøjer såsom UddannelsesZoom og Læringsbarometret, der på brøkdeler af et sekund kan vise alt fra studietilfredshed, startløn og arbejdsløshedstal til adderede livsindkomstmålinger, der både kan friste og afskrække.

Således må de faldende ansøgertal til humaniora på alle landets universiteter umiddelbart karakteriseres som værende en succes for de systemiske og systematiske initiativer, der blevet sat i søen for blidt og gelinde at skubbe de kommende studerendes livsstrategiske refleksioner og studievalg i det, som majoriteten af de samfundsmæssige beslutningstagere og "aftagere" af færdige universitetskandidater opfatter som dén rigtige retning.

I modsætning til tidligere generationer har de unge både rettet sig og rettet ind. Efterretteligt og i stigende grad både servilt og individuelt livsanticiperende har de fravalgt de "brødløse" humanistiske fag, men uheldigvis også dårligt lønnede lærer-, pædagog- og sygeplejerskeuddannelser, der efter sigende peger frem mod krævende, belastende og stressende arbejdsfunktioner.

Studerende fra humaniora på Københavns Universitets Søndre Campus på Amager blokerede i 2019 ledelseskontoret og en administrationsgang på fakultetet i protest mod en målplan, som bl.a. vil betyde sammenlægning af mindre fag.

Noget helt andet er så, om det er velgørende for et samfund, at unge mennesker fravælger at udforske og tage livtag med humanistiske spørgsmål, og om det er fornuftigt, at vi har indrettet universitetssektorens budgetter således, at de humanistiske institutter og fag mister deres ressourcer og i sidste ende tvinges til at fyre de ansatte forskere og undervisere (på moderne dansk hedder fyring "personalejustering"), hvis ansøgstallet falder, og de færdiguddannede kandidater ikke kommer i job, meget kort tid efter at de har afsluttet deres studier. For lige så sikkert som amen i kirken er det, at akkrediteringsmaskineriet herefter vil rulle ud med en plan for et minimeret studenteroptag, der skal implementeres de kommende år af uddannelsesstederne selv. Ganske snedigt, for på slig vis bidrager de institutionsbærende humanister ganske frivilligt og ivrigt bistået af såkaldt objektive tal til at skære halsen over på sig selv.

Men retteligen er der tale om skrøbeligt forbundne kar, når det alt overvejende er ansøgstallet og beskæftigelsesgraden, der 1:1 afgør, om humanistisk forskning og undervisning overhovedet skal have en fremtid i Danmark. Økonomistyringen determinerer

såvel uddannelses- som forskningspolitikken.

At bryde(s) med den økonomiske autisme

Det er tanke- og urovækkende, at der er politisk konsensus om, at "det økonomiske" tilsyneladende udgør – og dermed tiltager sig ret til at være og fungere som – sin egen begrundelse. Den økonomiske autisme bag "det hele" er lige så hårdtslående, som den er simpel at forstå: Det er godt at spare penge, fordi det er godt at spare penge, og det er godt at være effektiv, fordi det er godt at være effektiv. Næsten ingen vover at tale imod dette profant-sakrosankte paradigme, der ligner en perfekt reinkarnation af Guds genkomst i neutrale datagevandter.

I en tid, der efter mange års automatpilotkørsel er ved at blive tvunget til at besinde sig på at løskoble sig fra den kapitalistiske vækstlogiks destruktivitet, forekommer det kortåndet og tosset alene at forlade sig på de skrøbeligt forbundne kars logik, der bl.a. kan risikere at skævvride og ødelægge universitetet.

Grundlæggende gælder det også, at vi lever i en uoverskuelig global verden ladet til randen med en række ubalancer, herunder ufred, ulighed og

uretfærdighed. Mange samfundstænkerere – herunder en række (selv)kritiske humanister – er derfor også intenst optaget af at gentænke store ontologiske, teleologiske og epistemologiske spørgsmål af typen: Hvordan undgå, at alt og alle – fra natur, dyr og mennesker til kommunikation, kultur og kunst – gøres til instrumenter og objekter for økonomisering med det principielt ikkeøkonomiske og dermed ikkeøkonomiserbare?

For lige meget hvordan vi vender og drejer det, kan og skal et filosofisk overraskende klarsyn, en tankes eksistentielle og sociale værdi, et kunstværks æstetiske tryllekreds, et digts sproglige erkendelse og en solopgang over havet ikke reduceres til noget, der kan og skal styres af ministerielle *nudging*-tiltag og alle hånde dataansamlinger.

Summa summarum: Et samfund, der gør sig afhængigt af økonomisk ritualiserede datakørsler, bliver et blindt, historieløst og fordummende samfund. Et samfund, der *nudger* unge til frie, men i bund og grund ufrie valg, er ufrit. ■

ITU har fundet ny rektor

Det bliver den 57-årige professor i statistik og institutdirektør på DTU Compute **Per Bruun Brockhoff**, der fra 1. september 2022 skal lede IT-Universitetet i

København.

"Jeg er stolt af og glad for, at vi får en så stærk kapacitet som Per Bruun Brockhoff i spidsen for ITU i de kommende år. Per er en visionær og energisk leder, der står på et solidt internationalt forskningsfundament og har erfaring med at skabe vækst. Jeg ser frem til at samarbejde med ham om at udbygge ITU's forskningsaktiviteter og uddanne endnu flere it-specialister, som samfundet har så meget brug for. ITU har med sin tværfaglige profil en særlig opgave at løfte. Det er Per Bruun Brockhoff den helt rette til", udtaler formand for ITU's bestyrelse Carsten Gomard.

Per Bruun Brockhoff fik sin kandidatgrad fra Afdeling for Teoretisk Statistik, Matematisk Institut, på Aarhus Universitet i 1991. Han opnåede sin ph.d. i statistik fra Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (KVL) i 1995 og fortsatte sit akademiske virke på KVL indtil 2004, hvor han blev udnævnt til professor på DTU. Han har de seneste fem år stået i spidsen for DTU Compute – DTU's digitale og matematiske institut med ca. 400 ansatte.

Per Bruun Brockhoff har hele sin karriere lagt stor vægt på undervisning og vejledning og har år efter år været indstillet til DTU's underviserpris af sine studerende og nomineret som årets ph.d.-vejleder. Han var længe før Covid-19 engageret i onlineformidling og undervisning og har produceret mere end 1.200 undervisningsvideoer, der har rundet mere end en million seere.

Han har ud over ledelsesopgaver og sin forskningskarriere været dybt engageret i entreprenørskab og innovation og været den drivende kraft i en lang række samarbejdsprojekter med tunge nationale og internationale erhvervsaktører for ad den vej at bygge bro mellem forskning og erhvervsliv.

Per Bruun Brockhoff har i de senere år arbejdet for at fremme den digitale dagsorden i Danmark på flere måder. Han er bl.a. medlem af Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV) og ATV's Digitale Vismandsråd, bestyrelsesmedlem i DigitalLead – Danmarks nationale klynge for digitale teknologier – og tilknyttet bestyrelsen i DIREC – Digital Research Center Danmark.

Ny dekan på RUC

Professor i journalistik **Ida Willig** er tiltrådt som dekan på Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab på Roskilde Universitet.

Hun har været ansat på RUC siden 2002 og har en baggrund inden for sociologi og journalistik. Hun har senest varetaget funktionen som leder af ph.d.-skolen på Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab siden 2016. I løbet af 2022 vil Ida Willig afslutte forskningsprojektet "Cultural Publics" finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond.

Ida Willig er optaget af forskningens bidrag til den grønne omstilling og af at skabe gode

forskningsmiljøer, der bidrager til de store samfundsdagsordener:

"Jeg glæder mig meget til at stå i spidsen for – og bag – et af de mest samfundsenkede og samfundsbidragende forskningsmiljøer i Danmark. For mig er forskningen og undervisningen på Roskilde Universitet alt det, som erhvervsliv og politikere har efterspurgt i årevis, nemlig samfundsrelevant, problemløsende, tværfaglig, innovativ og omsættelig. Det vil være en vigtig opgave for mig at få formidlet det bedre", udtaler hun i en pressemeddelelse.

Rektor Hanne Leth Andersen glæder sig til det fortsatte samarbejde med den nye dekan:

"Ida Willig er en meget dygtig forsker og en tydelig leder. Hun har et klart blik for uddannelserne, forskningen og samarbejdet på tværs af universitetet. Og så er hun visionær og kan sætte en retning for fremtidens humaniora, som samfundet i den grad har brug for".

Ida Willig, der er 51 år, har været konstitueret i stillingen siden 1. april og tiltrådte permanent pr. 1. juli 2022.

Ny prorektor for uddannelse på SDU

Helle Waagepetersen er pr. 1. august tiltrådt som ny prorektor for uddannelse på Syddansk Universitet, hvor hun fremover skal være med til at udvikle SDU's rammer for læring og udvikling af de studerende.

Den 50-årige professor kommer fra en stilling som institutleder hos Institut for Lægemiddeldesign og Farmakologi på Københavns Universitet. Hun forklarer, at hun har søgt stillingen på SDU, da universitetet i hendes optik har et stærkt fundament for at bevæge sig ind i en ny tidsalder for uddannelser.

"Jeg ser et stort potentiale i, hvad SDU gør og kan. Samfundsrelevansen er meget tydelig i SDU's portefølje for både uddannelse og forskning, og den ser jeg som meget vigtig ift. aspekter som livslang læring, uddannelser i hele landet og samarbejde med erhvervslivet", udtaler Helle Waagepetersen.

Til trods for en baggrund som farmaceut og senere professor i cellulær neurofarmakologi, så har ledelse fyldt meget i Helle Waagepetersens akademiske karriere, særligt siden 2008.

I år har Helle Waagepetersen 25-års jubilæum på Københavns Universitet, og med den nye stilling som prorektor for uddannelse på SDU er det første gang, hun skal arbejde et andet sted. Noget, hun trods mange gode år på KU ser meget frem til.

Rektor Jens Ringsmose forklarer, at Helle Waagepetersen i sidste ende blev valgt blandt et meget stærkt ansøgerfelt, og han ser frem til samarbejdet med den nye prorektor.

"Helle Waagepetersen er en erfaren universitetsleder, som har blik for både de store strategiske linjer og vigtigheden af at få en drift til at fungere i det daglige. Derudover har hun tidligere vist imponerende resultater i sit virke som institutleder. Hun har samtidig en flot forskerkarriere bag sig, og så har hun nogle spændende visioner for at videreudvikle SDU's uddannelsesportefølje", siger Jens Ringsmose.

Hun afløser Sebastian Mernild, der er blevet leder af SDU's nye forskningsmæssige klimaindsats SDU Climate Cluster.

AU-forsker vinder prestigefyldt norsk pris

Lektor **Lars Wiuff Andersen** fra Institut for Klinisk Medicin modtager i år Anders Jahre-prisen for yngre medicinske forskere. Prisen uddeles af

Universitetet i Oslo og anses som en af Nordens mest prestigefyldte forskningspriser og kaldes også "den lille nobelpris". Prisen får han ifølge uddelingskomiteen som anerkendelse for sine imponerende forskningsresultater og fremragende undersøgelser af behandling af hjertestop.

Lars Wiuff Andersen forsker i akut og kritisk sygdom, og hans forskningsindsats har primært omhandlet svære infektioner, hjertekirurgi og kritisk syge patienter med hjertestop. Gennem kliniske forsøg, kohortestudier og omfattende reviews af tidligere studier har han tilvejebragt grundlæggende ny viden om, hvordan vi bedst behandler patienter med hjertestop. Det har resulteret i en lang række publikationer i internationalt anerkendte tidsskrifter og ført til ændringer af anbefalingerne for behandling af hjertestop.

"Lektor Wiuff Andersen har gjort en imponerende indsats inden for sit forskningsområde. Forskningsresultaterne får stor betydning for forebyggelse og behandling af sygdomme, som rammer mange mennesker", fortæller Svein Stølen, der er rektor ved Universitetet i Oslo og leder af Anders Jahre Fonden.

Lars Wiuff Andersen har gjort kometkarriere. I en alder af 34 år har han allerede erhvervet en ph.d.- og en doktorgrad, ligesom han har vundet flere anerkendte talentpriser, bl.a. Lundbeckfondens talentpris i 2016 og Erhoff Fondens talentpris i 2019, og modtaget store forskningsbevillinger.

Universitetet i Oslo har siden 1960 uddelt Anders Jahre-prisen, der belønner fremragende grundforskning og klinisk forskning. Sammen med hovedprisen på 1.000.000 kr. bliver Anders Jahre-prisen for yngre medicinske forskere på 400.000 kr. kaldt "den lille nobelpris". Og det er den, Lars Wiuff Andersen får sammen med lektor Lykke Sylow fra Københavns Universitet, mens hovedprisen i år går til professor Harald Stenmark fra Institutt for klinisk medicin ved Universitetet i Oslo.

Fondsmillioner til syv humanvidenskabelige projekter

Velux Fonden har givet i alt 42 mio. kr. til syv forskningsprojekter på Aarhus Universitet, CBS, Københavns Universitet og Roskilde Universitet. Det sker gennem fondens kerne-

gruppeprogram, som støtter fri, original grundforskning inden for humaniora og beslægtede samfundsvidenskabelige fag.

"Humanvidenskaberne er med til at udvikle det danske demokratiske samfund på et oplyst, inkluderende og bæredygtigt grundlag. Med kernegruppeprogrammet giver vi forskerne frihed til at kunne forfølge egne, originale ideer. Det bidrager til udvikling af det brede vidensberedskab, der er afgørende for et demokratisk samfund under hastig forandring og for

uddannelserne. Som årets syv udvalgte projekter vidner om, er der ingen modsætning mellem fri, excellent, nysgerrighedsdrevet forskning og stærk samfundsrelevans", siger Henrik Tronier, der er programchef for Velux Fondens humanvidenskabelige uddelingsområde.

En kernegruppe er en tæt samarbejdende forskergruppe med typisk en eller to fastansatte seniorforskere som projektledere, evt. et antal seniorforskere og 2-3 postdocs og/eller ph.d.-studerende. Gruppen kan bestå af forskere fra samme institut eller forskere på tværs af institutter og universiteter.

De syv projekter, der skal udvikle nye erkendelser, teorier og tilgange og gøre os klogere på vores historie, dagligdag og fælles fremtid, er:

(U)VÆRDIGHEDSERFARINGER FRA UDKANTEN (INDIGMA)

V. lektor Magnus Paulsen Hansen, Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet, og lektor Sabina Pultz, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet.

KRIGSERINDRINGENS GENERATIONER

– omstridt erindring, historiske narrativer og historieundervisning i Bosnien og Serbien.

V. lektor Tea Sindbæk Andersen, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet, og professor Thomas Morton, Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

VIDENSKABENS OG FIKTIONENS FREMKOMST

– under den videnskabelige revolution i Danmark.

V. lektor Simona Zetterberg-Nielsen, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet.

CLONE – Konsekvenser af langvarige netværksforbindelser mellem organisationer.

V. lektor Christoph Houman Ellersgaard og lektor Hubert Buch-Hansen, Institut for Organisation, Copenhagen Business School.

NÅR DANSK BLIVER TIL – Interkulturel pragmatik i undervisningen af dansk som andetsprog.

V. professor Susana Silvia Fernández, Institut for Kommunikation og kultur, Aarhus Universitet, og lektor Carsten Levisen, Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab, Roskilde Universitet.

OIKOS: OMSORG OG KRISE I DET

21. ÅRHUNDREDE

V. professor Isak Winkel Holm og lektor Solveig Gade, Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns Universitet.

(U)ÆRLIGHED

V. professor Ingo Zettler og lektor Seamus Power, Institut for Psykologi, Københavns Universitet.

CBS-professor formand for ekspertgruppe om techgiganter

Foto: Blanke McCarthy

Professor **Mikkel Flyverbom** fra CBS er udnævnt som formand for en ekstern ekspertgruppe, som regeringen har nedsat, og som skal

understøtte arbejdet med at sætte rammerne for techgiganterne.

Store techvirksomheder som Google, Facebook, Amazon og Apple har gjort det muligt at kommunikere, købe varer eller danne fællesskaber. De har bragt et væld af nye muligheder for både private, organisationer og forretninger.

Men de mange muligheder betyder omvendt nye og store udfordringer med bl.a. spredning af ulovligt og skadeligt indhold, unfair konkurrencevilkår, skatteforhold, digital mistrivsel hos børn og unge, uigenomsigtige algoritmer og polariserende mekanismer, der kan undergrave vores demokratiske principper og samfundsværdier.

Gruppen skal udvikle konkrete forslag til, hvordan vi nationalt og internationalt kan tage hånd om techdagsordenen og håndtere problemer med teknologier og algoritmer, forretningsmodeller, datahøst og nuværende løsninger som samtykke.

Mikkel Flyverbom forsker i digitale transformationer, som er et særligt indsatsområde på CBS. Han er desuden med i Dataetisk Råd.

Aarhus Universitet henter alle tre H.C. Ørsted-priser

Foto: Jakob Hansen

H.C. Ørsted Selskabet har tildelt årets forskerpris på 50.000 kr. til professor **Dorthe Ravnsbæk** fra Institut for Kemi, mens de to forskertalentpriser på 10.000 kr. går til Johannes Lund Jensen og Cecilie Hermansen, der begge er postdoc på Institut for Agroøkologi.

Dorthe Ravnsbæk får prisen for sit arbejde med at udvikle nye bæredygtige materialer til genopladelige batterier. Målet med hendes forskning er at finde effektive, billige og miljøvenlige alternativer til navnlig grundstoffet litium, som indgår i Li-ion-batterier overalt. Litium er en begrænset ressource, som udvindes i bl.a. Australien og forskellige lande i Sydamerika og Afrika af en række selskaber, af hvilke de to største er kinesiske. Der er en hård global konkurrence om at skaffe tilstrækkelige mængder til batterier i bl.a. elbiler, og konkurrencen driver prisen i vejret, hvilket kan bremse den grønne omstilling.

H.C. Ørsted Selskabet uddeler også to forskertalentpriser på hver 10.000 kr. Prisen går til lovende unge forskere som tilskyndelse til deres fortsatte karriere, og modtagerne er også fra Aarhus Universitet.

Postdoc **Johannes Lund Jensen** forsker i kulstoflagring i jorden og optimering af den kulstofmodel, der anvendes i de danske drivhusgasemissionsopgørelser.

Postdoc **Cecilie Hermansen** forsker i interaktionen mellem jord, miljø og klima.

Prisen er indstiftet af H.C. Ørsted Selskabet og Langeland Kommune med støtte fra energiselskabet Ørsted, og siden 2013 er den hvert år blevet uddelt i H.C. Ørstedes fødeby, Rudkøbing, omkring tidspunktet for hans fødselsdag (som er den 14. august). I år fandt festlighederne sted den 12. august.

Formålet er at hylde H.C. Ørstedes indflydelse på kulturen, kunstnere, tænkere og videnskabsfolk i hele verden. Selskabet udvælger således prismodtagere, hvis arbejder kan knyttes til H.C. Ørstedes navn og livsværk, ikke mindst i forbindelse med formidlingen af naturvidenskab.

CBS-forsker redaktør på førende tidsskrift

Andreas Wieland, lektor i styring af forsyningskæder på Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi på Copenhagen Business School, er blevet udvalgt som ansvarshavende

medredaktør på tidsskriftet Journal of Supply Chain Management (JSCM). Han skal varetage det redaktionelle arbejde sammen med Wendy Tate fra Tennessee Universitet og Tingting Yan fra Wayne State Universitet.

JSCM har en toårig påvirkningsfaktor på 8,025 (2021) og en placering som nummer fire i The British Academic Journal Guide (CABS/AJG) og er dermed et af verdens vigtigste erhvervstidsskrifter, og for mange er det det førende tidsskrift inden for styring af forsyningskæder.

"Jeg er meget stolt over at være blevet udvalgt som en af de ansvarshavende medredaktører på Journal of Supply Chain Management. Styring af forsyningskæder er noget, alle taler om nu, det er på alles dagsorden. Vores globale økonomisystem står over for en hidtil uset forandring, og forsyningskæder spiller en vigtig rolle på denne rejse. Vores felt må leve op til dette ansvar, og jeg vil i hvert fald gøre, hvad jeg kan", siger Andreas Wieland.

10 supernorder får forskningsbevillinger af Novo Nordisk Fonden

novo nordisk fonden

Novo Nordisk Fonden har givet 10 ambitiøse og kreative forskere en bevilling på op til 14 mio. kr. per forskningsprojekt. Bevillingerne er givet via NERD-programmet,

der har som overordnet mål at støtte original grundforskning inden for naturvidenskab og teknisk videnskab, herunder – men ikke begrænset til – fysik, kemi, matematik og datalogi. Forskere på ethvert karrieretrin efter at have opnået en ph.d.-grad er berettigede til at ansøge, dog med det krav, at ansøger ikke må være hovedmodtager af andre bevillinger for mere end 4 millioner DKK per år.

De 10 NERD-bevillingsmodtagere er:

Packing frustration in ABC starblock polymers 13.999.697 kr.

Kristoffer Almdal, professor, DTU
Recreating dynamic behaviors of life through systems chemistry. 13.998.939 kr.

Junjun Tan, postdoc, AAU
Proximity-inducing new downstream chemistries – A platform for re-wiring cell signaling 8.533.491 kr.

Bente Frølund, professor, KU
Pulsed DNP and EPR spectroscopy for biological applications – the next breakthrough in magnetic resonance 10.000.000 kr.

Niels Chr. Nielsen, professor, AU
Nanostrings on nanodrums: an optomechanical orchestra for gas sensing and quantum optomechanics 13.969.517 kr.

Aurelien Dantan, lektor, AU
Brigging the TeraHertz Gap using Plasmas 13.957.820 kr.

Stefan Kragh, lektor, DTU

Fundamentals of Neutral Atom Quantum Simulators

13.737.747 kr.

Jan Arlt, lektor, AU

Taming Cations in Natural Product Synthesis: Methods and Mechanisms

13.653.739 kr.

Christian Pedersen, lektor, KU

DNA-stabilized silver nanoclusters as new emitters in the tissue transparent NIR-II region

13.991.330 kr.

Tom Vosch, associate lektor, KU

Protein Structure at Nano-Surfaces – ProSurf

10.000.000 kr.

Tobias Weidner, associate professor, AU

Milliondonation til robotcenter på SDU

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal har doneret 90 millioner kroner til opførelsen af en bygning til Center for Large

Structure Production (LSP), som Syddansk Universitet driver med en række samarbejdspartnere på Odense Havn på Lindø. Målet er, at centret skal være verdensførende inden for udvikling af automation og robotter til at bygge store konstruktioner som vindmøller, skibe og byggerier.

Tidligere på året udpegede Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse Fyn som Danmarks fyrtårn for robotteknologi, i forventning om at Fyns styrker og potentialer skal udnyttes til at skabe en international styrkeposition på området.

Med de nye midler på vej er det finansielle grundlag på plads til etablering af Center for Large Structure Production, der er et af de "fire ben" i det fynske erhvervsfyrtårn NextGen Robotics. Med LSP vil forskere og virksomheder radikalt kunne udvikle robotområdet med løsninger til storskalaproduktion, hvor graden af automatisering i dag er lav.

Bag NextGen Robotics står et nyt offentlig-privat konsortium, som blandt andet består af Syddansk Universitet, mere end 30 virksomheder, erhvervs-klyngen Odense Robotics, Teknologisk Institut og ni fynske kommuner.

Centret bliver en del af Mærsk Mc-Kinney Møller Institut (MMMI), som er en del af Det Tekniske Fakultet under Syddansk Universitet.

EU's Regionalfond og Socialfond har støttet indkøb af teknologien i projektet med 88 millioner kroner.

AU rekrutterer iransk topforsker til at fremstille kunstig hud

Adjunkt **Rassoul Tabassian** er flyttet fra Korea Advanced Institute of Science and Technology til Aarhus Universitet, hvor han skal styrke det

stærke danske forskningsmiljø inden for robotteknologi med sit helt eget ekspertområde.

Rassoul Tabassian forsker i udvikling af elektronisk hud, der kan mærke berøring ligesom rigtig hud, og som kan finde anvendelse inden for blandt andet robotteknologi og udvikling af proteser.

Den anerkendte iranske forsker har modtaget en af Novo Nordisk Fondens RECRUIT-bevillinger på 7 mio. kr. til over de næste syv år at bedrive sin forskning her i landet.

Formålet med RECRUIT-programmet er at øge danske universiteters konkurrenceevne i kapløbet om at tiltrække topforskere fra udlandet, og bevillingen til Rassoul Tabassian er én af i alt tre bevillinger, fonden netop har uddelt.

I RECRUIT kan der søges om bevillinger på op til 15, 25 eller 35 mio. kr. til at rekruttere topforskere på hhv. adjunkt-, lektor- eller professorniveau inden for forskning forankret i natur- og tekniske videnskaber, herunder interdisciplinær forskning, kvantebaseret teknologi eller datavidenskab med medicinsk eller bioteknologisk sigte.

Midlerne kan blandt andet benyttes til at dække indkøb af udstyr, etablering af laboratoriefaciliteter, ansættelser af ph.d.-studerende eller postdocs og forskerens egen løn.

SDU søger ny bestyrelsesformand

SDU har igangsat arbejdet med at finde en ny bestyrelsesformand som afløser for **Niels Thorborg**, der fratræder ved udgangen af året, når udpegningsperioden udløber. På det tidspunkt har han været medlem af bestyrelsen i to perioder og har derfor ikke mulighed for at blive udpeget igen.

Den nye formand spiller en afgørende rolle for den fortsatte udvikling af SDU og har til opgave at sikre et godt samarbejde i bestyrelsen, som består af eksterne medlemmer samt medarbejder- og studenterrepræsentanter.

SDU's indstillingsorgan vil indstille minimum to kandidater til SDU's udpegningsorgan, der udpeger en kandidat, som til sidst skal godkendes af uddannelses- og forskningsministeren.

Processen løber hen over efteråret 2022, og den nye formand tiltræder den 1. januar 2023.

EU opgraderer den europæiske Kina-forskning

Et nyt stort EU Horizon-projekt, "Dealing with a Resurgent China", skal med en bevilling på 4 millioner euro svarende til ca. 29 millioner kroner styrke "uafhængig"

europæisk forskning i Kinas sociale, kulturelle, politiske og økonomiske udvikling samt påvirkningen af landets udenrigspolitiske kurs og overholdelse af internationale forpligtelser og normer. Projektet skal endvidere skabe mere synergi og samarbejde mellem europæiske Kina-centre og etablere en forskningsmæssig vidensbase for EU-Kommissionen og andre europæiske stakeholders. Konsortiet bag projektet består af universiteter og tænketanke i Belgien, Frankrig, Italien, Polen, Spanien, Tyskland og Danmark. Projektet ledes af professor **Kjeld Erik Brødsgaard**, Institut for International Økonomi, Politik og Business på CBS.

Nyt SDU-projekt skal afsløre, hvad der foregår i overvægtiges tarmsystem

Fedme er blevet en global epidemi, og noget tyder på, at tarmsystemets bakteriesammensætning spiller en rolle. Den rolle vil forskningsprojektet MATOMIC

(Mathematical Modelling for Microbial Community Induced Metabolic Diseases) nu forsøge at afdække. Projektet er støttet af Novo Nordisk Fonden med 46 mio. kr. og har 15 forskere tilknyttet i seks år.

Ifølge **Daniel Merkle**, der er professor på Institut for Matematik og Datalogi, SDU, og koordinator på det nye forskningsprojekt, er målet med MATOMIC at udarbejde matematiske modeller af tarmbakteriers betydning for vores sundhed.

Der lever mere end 1.000 forskellige arter af mikroorganismer, primært bakterier, i menneskets tarmsystem. Langt de fleste er gavnlige, men i de senere år har forskere opdaget, at der sker ændringer i sammensætningen af tarmsystemets mikrober, det såkaldte mikrobiom, hos overvægtige.

At undersøge et helt mikrobiom er en fysisk umulig opgave – forstået på den måde at ingen laborieteknikker simultant kan afsløre alle de interaktioner, der foregår mellem fx enzymer, proteiner og molekyler i alle de bakterier, der findes i et menneskes mikrobiom. Som før nævnt lever her mere end 1.000 forskellige arter, og i samlet antal når de op over 100.000.000.000.000 individer i et menneskes tarmsystem. Hvor laborieteknikker kommer til kort, kan matematikken og datalogien bidrage, og det er netop redskaber fra disse to videnskaber, som MATOMIC vil tage i brug. Holdet er i gang med at udvikle nye algoritmer, ja, i det hele taget en helt ny værktøjskasse, der skal give forskerne et virtuelt tarmsystem, hvor kemiske reaktioner og netværk kan testes.

Projektet skal efter planen slutte af med museforsøg – og hvis de er succesfulde, kan de bane vejen for kliniske forsøg på mennesker.

AU-professor formand for ekspertgruppe om grøn omstilling

Forskning og innovation er en afgørende bidragyder til, at Danmark når i mål med regeringens ambition om at reducere Danmarks drivhusgasudledning

med 70 procent i 2030 og om at nå klimaneutralitet inden 2050. I dag er det svært at vurdere, hvilken forskning og innovation der har størst betydning for den grønne omstilling, men det vil regeringen nu lave om på.

Med professor ved Aarhus Universitet **Philipp Schröder** i spidsen skal en ny, grøn ekspertgruppe udvikle et værktøj, der kan vurdere de grønne effekter, som kommer af offentligt finansieret forskning og innovation.

Værktøjet, som forventes at være færdigt i 2024, skal blandt andet bruges i regeringens klimaprogram, der hvert år vurderer, om det kan anskueliggøres, at klimaloventens mål nås.

"Politikerne øremærkede sidste år 2,4 mia. kr. til den grønne forskning. Denne forskning skal

være med til at drive den grønne omstilling. At gå fra forskning til omstilling er en svær proces, og det kan tage mange år, men det er afgørende, at vi lykkes. I ekspertgruppen ser vi derfor frem til at kortlægge og gøre os kloge på, hvordan særligt den offentlige forskningsindsats bedst kan bidrage til at løfte den grønne omstilling”, udtaler Philipp Schröder.

Ekspertgruppens medlemmer tæller også Mette Termansen, professor ved Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet, og Teis Hansen, professor i innovation og entreprenørskab, ligeledes på KU.

RUC opruster på forskning i digitalisering

Digitalisering spås at få stor betydning for fremtidens velfærd. Og nu opruster Roskilde Universitet yderligere på forskningsområdet med to nye forskere, der begge har en stærk profil inden for it og velfærd.

Det drejer sig om **Brit Ross Winthereik** og **Morten Hertzum**, der tiltræder professorater på Institut for Mennesker og Teknologi.

Brit Ross Winthereik kommer fra en stilling som professor og centerleder på IT-Universitetet i København. Hun forsker i, hvordan offentlige digitale infrastrukturer påvirker borgerne og vice versa. Hun er optaget af, at digitale systemer er bæredygtige, og at der ikke automatiseres unødigt rundt om borgerne, hvis data det drejer sig om.

Morten Hertzum kommer fra en stilling som professor og forskergruppeleder på Institut for Kommunikation på Københavns Universitet. Han har især arbejdet med it og sundhedssystemer, brugerdeltagelse i systemudvikling og evaluering af it-systemer.

“Forskerne arbejder med teknologier i krydsfeltet mellem organisationer og politiske, sociale og psykologiske dynamikker – dvs. lige ned i hjertet af Institut for Mennesker og Teknologis kerneperspektiver. Det er fantastisk, at vi nu ansætter to så stærke profiler, som styrker både vores grundforskning og RUC’s samarbejder med Region Sjælland. De arbejder begge med afgørende samfundsmæssige spørgsmål, og tilsammen komplementerer de hinanden og Roskilde Universitets i forvejen stærke forskningsmiljøer på området”, udtaler dekan for Teknologi og Sundhed Andreas de Neergaard.

Begge stillinger er knyttet til Roskilde Universitets klyngeindsats i Region Sjælland. I 2020 modtog universitetet 20 mio. kr. af forskningsreserven til at fremme innovationen i Region Sjælland, og klyngeindsatsen er en del af dette arbejde.

Brit Ross Winthereik og Morten Hertzum tiltræder deres professorater på RUC d. 1. september.

Ny prodekan på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på SDU

Foto: Robert Wengler

Professor, dr.med. **Uffe Holmskov** er udnævnt til prodekan for forskning og innovation på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SDU.

Ansvarsområderne for Uffe Holmskov kommer blandt andet til at omfatte udvikling af fakultetets forskningsaktiviteter, ledelse af Syddansk Forskerstøtte, løbende udvikling af fakultetets eksterne finansiering og forskningsinfrastruktur. Desuden skal han fokusere på samarbejde med erhvervsliv og myndigheder samt varetage udbygningen af internationale partnerskaber – og opgaver, der vedrører sundhedsinnovation. Uffe Holmskov skal også varetage aktiviteter relateret til rekruttering af videnskabeligt personale, og han er fakultetets medlem af SDU’s forsknings- og innovationsråd, RI-rådet.

Uffe Holmskov har været institutleder for Institut for Molekylær Medicin på SDU i 12 år. Han har en lang forskningskarriere med sig på det immunologiske område, hvor hovedvægten har ligget inden for det medfødte immunforsvar.

Dekanatet på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på SDU vil derfor fremover bestå af dekan Ole Skøtt, prodekan for forskning og innovation Uffe Holmskov og sekretariats- og uddannelseschef Merete Munk.

KU-professor får bevilling til at stoppe pandemier

Samir Bhatt, der er professor på Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet, har som en af 10 forskere modtaget The Schmidt Science Polymaths Award. Med prisen følger \$ 500.000 i op til fem år, som skal gøre det muligt for forskerne, der modtager bevillingen, at eksperimentere med nye forskningsmetoder på tværs af discipliner.

Han er den første i Danmark, der modtager bevillingen, som fokuserer på at give midler til nye professorer, der allerede har formået at drive bemærkelsesværdig forskning på tværs af forskellige områder.

Folkesundhed, matematik og datalogi. Det er kodeordene i professor i epidemiologi Samir Bhatt’s arbejde. Han har gennem mange år forsket i feltet mellem matematik, smitsomme sygdomme, og hvordan de spredes sig.

“Smitsomme sygdomme kræver, at man forstår kompleksiteten og epidemiologien bag. Jeg vil udvikle en matematisk model over de processer, der gør os syge, og så vil jeg undersøge sammenhængen med biologien og et socioøkonomisk perspektiv. Jeg vil gerne vide, hvorfor vi bliver syge, og hvordan man kan gøre det målbart”, udtaler Samir Bhatt.

Målet er at bygge en matematisk model, der beskriver, hvordan sygdomme spredes sig, og hvordan man stopper dem.

De seneste år har Samir Bhatt gjort brug af sin viden om smitsomme sygdomme og epidemiologi under Covid-19-pandemien, hvor han både har forsket og rådgivet i at håndtere smitten.

De seneste år har Samir Bhatt gjort brug af sin viden om smitsomme sygdomme og epidemiologi under Covid-19-pandemien, hvor han både har forsket og rådgivet i at håndtere smitten.

Fondsdonation til maritim satsning på SDU

A/S Dampskibsselskabet Orient’s Fond har bevilget 14 mio. kr. til Syddansk Universitet, der vil bruge midlerne til en tværfaglig satsning inden for maritim

forskning, innovation og uddannelse.

Den maritime sektor er en bærende del af dansk økonomi og spiller en afgørende rolle i den syddanske region med en særlig styrkeposition i offshoreklyngen ved Esbjerg.

De maritime aktører i regionen står over for udfordringer de kommende år, hvor CO₂-udledningen skal reduceres betragteligt for at nå i mål som bæredygtig branche i 2050.

Det kræver nye teknologier og innovation, og det skal SDU’s nye tværfaglige maritime satsning bidrage til at levere med afsæt i forskning og uddannelse af fremtidens maritime forskere.

Marie Lützen, lektor ved Det Tekniske Fakultet på SDU og projektkoordinator for den nye satsning, ser frem til de nye muligheder.

“Jeg ser frem til at styrke den maritime forskning på SDU yderligere og ikke mindst løfte området i tværfaglig flok. Det kommer til at få betydning klimamæssigt og vil løfte praksis både på maritime uddannelser og i den maritime sektor”, udtaler hun.

Millionbevilling til AAU skal sætte fart på omstillingen til elektrisk energi

Mere og mere af vores energi skal i fremtiden komme fra elektriske kilder frem for fossile brændsler. Det kræver, at al elektronik – lige fra vindmøller, elbusser

– bliver både bedre, billigere og endnu mere pålidelig. Det skal Aalborg Universitet sammen med en række samarbejdspartnere arbejde på over de næste fem år med en bevilling på 24 millioner kroner fra Innovationsfonden. Projektet AI-Power har til formål netop at øge effektiviteten af alverdens elektronik via algoritmer udviklet af kunstig intelligens (AI). En væsentlig del af projektet er at skabe flere og bedre data for effektelektronik. Det vil kunne reducere både energitab og vedligeholdelsesomkostninger.

Hele projektet er en nøglekomponent i omstillingen til et elektrificeret og mindre CO₂-udledende samfund. Der er samtidig et enormt potentiale for industrien med forretningsmuligheder for op mod 200 millioner kroner og 100 job i de første tre til fem år efter projektets afslutning og op mod milliarder kroner på den lange bane, fortæller professor Frede Blaabjerg fra AAU, som også er projektleder på AI-Power

Har du en navnenhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbl@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation.

Danmarks nationaleksikon lex.dk

VI SØGER 1.000 FORSKERE!

Er du en af dem?

Lex.dk indeholder mere end 225.000 artikler, skrevet af forskere og eksperter. Sitet er frit tilgængeligt for alle og uden reklamer. Med mere end 1 million brugere og flere end 3 millioner læste artikler om måneden er lex.dk et af Danmarks største sites for forskningsformidling.

Lex.dk skal holdes opdateret, så vi alle, altid, kan finde troværdig information. Derfor søger vi nu 1.000 forskere, der vil bidrage som fagansvarlige ved lex.dk. En fagansvarlig er en anerkendt fagperson, der forvalter en lille del af leksikonet. Det er et betalt tillidshverv, og den fagansvarlige bidrager med sin ekspertise og sit faglige overblik til leksikonets troværdighed og autoritet.

Se opslaget på: mere.lex.dk/fagansvarlig

Danmarks nationaleksikon finansieres af en bevilling på Finansloven og særbevillinger fra Augustinus Fonden og Louis-Hansen Fonden. Artiklerne er skrevet af forskere og eksperter, der formidler på dansk på lex.dk. På lex.dk finder du opslagsværkerne Den Store Danske og Trap Danmark og en række andre specialværker, der dækker bredt - fra Danmarks oldtid og Danmarkshistorien over Dansk Biografisk Leksikon og Gyldendals Teaterleksikon til Symbolleksikon og Historien om børnelitteratur.